

SZTUKA I KRYTYKA

ART AND CRITICISM

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
POLISH INSTITUTE OF WORLD ART STUDIES

nr 4 (151) kwiecień

2025

SZTUKA I KRYTYKA / ART AND CRITICISM

Komunikat Zarządu

Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

2025, nr 4 (151) kwiecień

Pod redakcją:

Jerzego Malinowskiego, Grażyny Raj i Marcina Teodorczyka (sekretarz)

**Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata /
Polish Institute of World Art Studies**

Adres redakcji:

00-032 Warszawa, ul. Foksal 11 – 6; 601 31 36 91

biuro@world-art.pl, www.world-art.pl

**Recenzenci: prof. dr hab. Anna Markowska i prof. dr hab. Jan Wiktor
Sienkiewicz**

Projekt okładki: Łukasz Aleksandrowicz

Copyright by Polish Institute of World Art Studies

ISSN 2544-9281

Zarząd prosi o wpłacanie składek i darowizn na konto Instytutu

24 1940 1076 3101 7420 0000 0000

**Członkowie od 1 stycznia 2022 roku płacą 20 zł miesięcznie,
doktoranci, emeryci i renciści 10 zł miesięcznie.**

Miesięcznik oraz publikacje Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata
można nabyć w: siedzibie Instytutu

oraz w Wydawnictwie Tako, ul. Słowackiego 71/5, 87-100 Toruń

tako@tako.biz.pl, www.tako.biz.pl

Zarząd Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata
z żalem zawiadamia o śmierci w dniu 22 kwietnia 2025 roku

wieloletniej członkini

Dr Magdaleny Łaptaś

historyczki sztuki i archeolożki, badaczki sztuki bizantyńskiej
oraz sztuki chrześcijańskiego Egiptu i Nubii,

pracowniczką Instytutu Historii Sztuki
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Spis treści:

Konwersatoria

SPRAWOZDANIE POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
ZA 2024 ROK

Konferencje:

Waldemar Deluga, *Art of the Greek Diaspora. Międzynarodowa konferencja w Zamościu*

Joanna Wasilewska, *Seminaria Supraskie*

Agnieszka Bender, *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia. Konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Rzymie*

Publikacje za 2024 rok

Seminaria i konwersatoria

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata - Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii. Sprawozdanie z działań Misji w roku 2024

KONFERENCJA JUBILEUSZOWA Z OKAZJI 25-LECIA POLSKIEGO
INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

Jerzy Malinowski, *Jubileuszowa Konferencja z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 27-29 marca 2025*

Anna Markowska, *Studia nad sztuką świata czy globalna historia sztuki? Podsumowując jubileusz Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata*

Odznaczenia w związku z jubileuszem Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

Anna Dzierżyc-Horniak, *Fotografie z uroczystości odznaczeń i Konferencji Jubileuszowej*

Konwersatoria

**Konwersatorium „Sztuka i tradycje artystyczne Azji i Afryki”
organizowane przez Pracownię Sztuki Azji i Afryki Polskiego Instytutu
Studiów nad Sztuką Świata i Wydział Orientalistyczny UW.**

(meet.google.com/tmu-otz-krp)

8 kwietnia 2025 (wtorek) godz. 17 wykład online

Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik (PISnSS), Japonizm a kształtowanie się
nowoczesnej sztuki japońskiej

6 maja 2025 (wtorek) godz. 17 wykład online

Dr Krzysztof Morawski (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSS), Narodowa broń
Indonezji – krysy. Typy i symbolika rękojeści

20 maja 2025 (wtorek) godz. 17 wykład online

Karolina Krzywicka (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSS), Ceramika
artystyczna Uzbekistanu. Tradycja i nowoczesność

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ
ŚWIATA ZA 2024 ROK

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata jest jednostką badawczą na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr 513/ Kat/ 2017 z 25 października 2017 roku.

Status Instytutu jako jednostki badawczej o charakterze „innego podmiotu prowadzącego głównie działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły” został po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję Ewaluacji Nauki potwierdzony decyzją Ministra Edukacji i Nauki w piśmie Departamentu Nauki MEiN DN-WIN.8801.77.2022.KS z dnia 18 lipca 2022 roku.

Instytut ma oddziały w Gdańsku, Krakowie, Łodzi, Toruniu, Warszawie oraz prowadzi Polską Misję Artystyczno-Naukową w Okayamie w Japonii.

W skład władz Instytutu wchodzi:

Zarząd

Prezes: prof. zw. dr hab. Jerzy Malinowski

Wiceprezes: dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik

Wiceprezes: prof. dr hab. Anna Markowska

Wiceprezes: dr hab. prof. Hanna Rubinkowska-Anioł

Sekretarz: dr Joanna Wasilewska

Skarbnik: dr Magdalena Ginter-Frołow

Członek (sprawy członkowskie i składki): dr Magdalena Tarnowska

Członek (sprawy organizacyjne): dr Karolina Wolska-Pabian

Członek (sprawy wydawnicze): red. Grażyna Raj

Rada Naukowa

Przewodniczący RN: prof. dr hab. arch. Jerzy Uścińowicz

Komisja Rewizyjna

Dr Jacek Tomaszewski – przewodniczący

Dr hab. prof. Weronika Liszewska

Dr Jakub Zarzycki

Członkami Instytutu jest 121 osób, w tym 39 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 70 doktorów (historyków sztuki, etnologów, teatrologów, orientalistów, architektów, konserwatorów dzieł sztuki).

Placówka prowadzi działalność badawczą, wydawniczą i dydaktyczną (w formie wykładów, seminariów i zebrań zespołów). W skład Instytutu wchodzi zespoły badawcze i redakcje. Współpracuje z instytucjami zagranicznymi i krajowymi (uniwersytetami, instytutami naukowymi, muzeami i towarzystwami naukowymi) na podstawie umów i porozumień o wspólnych badaniach.

**Instytut realizował w 2024 roku 6 projektów finansowanych przez
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego:**

Michel Sima – (nie)obecny kulturowo fotograf (tytuł wyd. Smajewski / Sima. Nieuchwytny portret artysty MONOG/SN/0226/2023/01	9 850,00
Henryk Siemiradzki. Catalogue raisonne of the paintings - vol. 3 Siemiradzki Studies MONOG/SN/0227/2023/01	34 000,00
Polsko-włoskie kontakty artystyczne 1944-1980 KONF/SN/0498/2023/01	5 500,00
Persian miniature painting in manuscripts from Polish collections MONOG/SN/0141/2023/01	13 000,00
The lost-and-found; revising art stories in search of potential changes KONF/SN/0497/2023/01	20 300,00
Strona internetowa wraz z repozytorium cyfrowym Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata POPUL/SN/0449/2024/02	10 300,00
Razem	92 950,00

**Instytut uzyskał 3 dofinansowania wydawnicze Ministerstwa Kultury i
Dziedzictwa Narodowego w Instytucie Książki:**

World Art Studies, tom 24 – American art of the 20 th -21 st centuries and Polish - American artistic Relations 04457/24/FPK/IK	11 900,00
Sztuka Europy Wschodniej, tom 11 – Il principe Stanislao Poniatowski e l'Italia 02038/24/FPK/IK	10 000,00
Mariola Kazmierczak: Michał Tyszkiewicz (1828-1897) - między Włochami a Francją. Portret kolekcjonera sztuki antycznej (tytuł wyd. Michał Tyszkiewicz (1828-1897). Wybitny kolekcjoner antyku: między Włochami a Francją) 07486/24/FPK/IK	9 529,00
Razem	31 429,00

Dofinansowanie z Fundacji Teresy Sahakian

Polsko-włoskie kontakty artystyczne 1944-1980	15 000
---	--------

Dofinansowanie z Fondazione Romana J.S. Umiastowska

Polsko-włoskie kontakty artystyczne 1944-1980	4 000
---	-------

Razem **126 279,00**

KONFERENCJE

**Academy of Zamość, Polish Institute of World Art Studies,
University of Ostrava**

Art of the Greek Diaspora

Academy of Zamość, ul. Pereca 2

Program 9-11 May 2024

9 May, 17h**Opening of the conference**

Jerzy Malinowski, *Polish Institute of World Art Studies and research on Diaspora art*

Marcin Mikołajczyk, *Greeks in the Polish-Lithuanian Commonwealth*

Piotr Kondraciuk, *Greek community in Zamość*

Paweł Sygowski, *Greeks in Lublin and their Orthodox church*

Discussion**10 May, 10h**

Vasiliki Rokou, *Metsovo, centre d'élevage, de commerce et d'artisanat, exemple typique d'une "ville de montagne" du XVIIe- XVIIIe siècle*

Răzvan Malanca, *A bridge for interference between the orthodox and catholic artistic realms in 17th century Wallachia. A case study of the icon of the Dormition from Târgoviște, painted by Greek iconographer and master craftsman Konstantinos*

Anca Elisabeta Tatay, Ana Catană Spenchiu, *The Illustrations of the Books Printed in Greek, in Bucharest, in the 18th Century*

Daniel Dumitran, *Returning to the subject of the history of an absence: The Greek community of Alba Iulia - History and artistic heritage*

Discussion & Coffee**12h**

Sándor Földvári, *Monuments of the Orthodox Greeks in the town of Eger, in the Largest Orthodox Church in Hungary* (online paper)

Joanna Tomalska, *Greeks in Podlasie. Research Demands*

Olena Derevska, *Greek Sinai monastery of St. Catherine in Kyiv: history and present time*

Discussion

13h 30 – 15h lunch time

15h

Oleksandra Shevliuga, Temo Jojua, *Mariupol, Georgia, Athos. The problem of interrelations in the art of the XI-XVII centuries.*

Stepan Jankowski, *La langue et l'art des Rhômaïôns de l'Ukraine*

Claire Brisby, *The Greek Enlightenment in Bulgarian lands: Eugenios Voulgaris and icon-painters from Samokov 1800-1850*

Discussion & Cofee

16h 30

Marcin Markowski, *References to ancient culture presented on Greek banknotes*

Iwona Brzewska, *Greek Judaica in Poland*

Dominika Maria Macios, *Extermination of Greeks in the Ottoman Empire in the Light of Polish Public Opinion (1914-1923)*

18h Closing of the conference

Materiały z konferencji publikowane będą w roczniku „Series Byzantina” w 2025 roku. Streszczenia referatów w *Sztuce i Krytyce* 2024, nr 6.

Waldemar Deluga

Art of the Greek Diaspora. Międzynarodowa konferencja w Zamościu

W dniach 9-11 maja 2024 roku odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa p.t. „Art of the Greek Diaspora”, przygotowana wspólnie z Uniwersytetem w Ostrawie oraz Akademią Zamojską, gdzie przez trzy dni odbywały się obrady. Sympozjum poświęcone zostało sztuce diaspory greckiej w Polsce i Europie Środkowej oraz na Bałkanach

W tym roku minęło 535 lat od czasu, gdy Grecy osiedlili się w Zamościu, mieście położonym we wschodniej Polsce, w przeszłości jako jedno z nowoczesnych, konsekwentnie realizujących koncepcje rozwoju gospodarczego. Założone przez kanclerza i hetmana wielkiego koronnego Jana Zamoyskiego w 1580 roku stało się miejscem, do którego przybywało wielu przedstawicieli kupców działających w Rzeczypospolitej. Zamość, zbudowany w oparciu o architektoniczno-urbanistyczne koncepcje renesansowych teorii architektonicznych, został zaplanowany i zrealizowany przez włoskiego architekta Bernardo Morando. Od samego początku swojego funkcjonowania miasto stało się organizmem wieloetnicznym i wielokulturowym. W tym okresie Polacy, Ukraińcy, Ormianie, Grecy, Żydzi i Włosi odgrywali kluczową rolę w kształtowaniu życia gospodarczego miasta.

W tym czasie Grecy, składający się głównie z klasy kupieckiej, byli drugą co do wielkości grupą narodową po Ormianach. Otrzymali oni przywilej osadniczy już w 1589 roku. Zagwarantowano im wszystkie prawa miejskie, w tym dostęp do rady miejskiej i urzędów, w większym stopniu niż w innych miastach Rzeczypospolitej. Jako prawosławni chrześcijanie utworzyli oni również odrębną wspólnotę religijną i uzyskali pozwolenie na budowę własnego kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja, tuż obok rynku. Grecy byli również związani z Akademią Zamojską. Greckie książki były wydawane w drukarni akademickiej, co czyniło ją znaczącym ośrodkiem intelektualnym w całej Rzeczypospolitej.

Podczas spotkania naukowcy z wielu krajów przedstawiają referaty na temat obecności greckiej sztuki i historii w wielu miejscach w Europie.

Zorganizowane spotkanie było kontynuacją międzynarodowej konferencji poświęconej sztuce diaspory ormiańskiej („Art of the Armenian Diaspora”), która miała miejsce w Zamościu w 2010 roku.

W majowym sympozjum uczestniczyli badacze reprezentujący ośrodki naukowe z Czech, Grecji, Polski, Rumunii, Ukrainy, Węgier i Wielkiej Brytanii. Podczas dwudniowych obrad ogłoszono siedemnaście referatów poświęconych sztuce i kulturze Greków nie tylko w Rzeczypospolitej ze szczególnym uwzględnieniem Zamościa, Lublina, Kalisza oraz środków we Lwowie, Kijowie, Niżynie, Alba Julia. Zagadnienia te dotyczyły nie tylko aktywności artystycznej, ale również działalności Greków w dziedzinie handlu między Południem i Północą.

Uczestnicy konferencji mieli okazję poznać zabytki Zamościa w ostatnim dniu konferencji, poczynając od kościoła św. Mikołaja, będącego niegdyś cerkwią grecką oraz inne kościoły i muzea, w tym Muzeum Diecezjalne, w którym przechowywane są obiekty związane z kulturą Ormian i Greków.

Planowane jest wydanie materiałów z konferencji w tomie 23 „Series Byzantina”. Publikacja ta ukaże się w listopadzie 2025 roku.

SUPRAŚL SEMINAR 2024

Akademia Supraska w Supraślu

MAY 21, 2024

10.00

Commemoration service at the St. John the Theologian church – everyone willing to attend is welcome.

11.00

OPENING ADDRESSES

Father Jarosław Józwik, Chancellor, and Prof. Aleksander Naumow, Akademia Supraska

Amb. Jacek Multanowski, Deputy Director, Polish Institute in Belgrade

Prof. Jerzy Malinowski, President, Polish Institute of World Art Studies

12.00-14.00

PEOPLE, OBJECTS AND PATTERNS ON THE ROAD

12.30-13.00 Prof. Aleksandra Sulikowska-Belczowska, University of Warsaw, National Museum in Warsaw

Icons of Saint Parasceve. Roads between Veliko Trnovo, Belgrade, Iași and the Polish-Lithuanian Commonwealth

12.00-12.30 Marija Jović, Museum of the Serbian Orthodox Church

Paths of the Cultural Heritage: Artistic Treasures under the Auspices of the Serbian Orthodox Church

13.30-14.00 Witali Michalczuk, University of Warsaw

Set of 16th Century Icons from St. Onuphrius Monastery in Jabłeczna – Balkan Work in Polish-Lithuanian State (Context of the Balkan Art and Liturgy Patterns)

14.00-15.00 Lunch

15.00-17.00

OVER THE BORDERS, PART I

15.00-15.30 Dr. Ivana Lemcool, National Museum of Serbia, Belgrade

Transnational Artistic Patronage in the Sixteenth Century Orthodox World: Two Examples from the Collection of the National Museum of Serbia

15.30-16.00 Robert Seke, European University Viadrina, Frankfurt (Oder)

Common Past, Shared Cultural Heritage, and the Necessity of Transnational Custodianship. The Case of Serbian-Romanian-Hungarian Border Region

16.00-16.30 Branislav Stanković, National Museum in Šabac

Baroque among Serbs

16.30-17.00 Discussion

18.00 Dinner at the Duchowe Łąki restaurant

MAY 22nd

10.00-11.30

ARCHITECTURE AND ITS SURFACE

10.00-10.30 Prof. Jerzy Uścińowicz, Białystok University of Technology

Architecture of the Orthodox Temple and its Theology – Then and Now

10.30-11.00 Dr. Božidar Manić, Institute of Architecture and Urban and Spatial Planning, Belgrade

Between Tradition and Traditionalism: Contemporary Serbian Orthodox Church Architecture

11.00-11.30 Dr. Milian Pantelić, University of Arts, Belgrade

Frescoe Technique and the Reason for Permanence

11.30-12.00 Coffee break

12.00-14.00

OVER THE BORDERS, PART II

12.00-12.30 Dr. Volha Barysenka, Independent researcher, Minsk, Belarus

The sculpture of Jesus the Nazarene from the (post)Uniate church in Porplišča as an example of miraculous image uniting Orthodox and Catholics

12.30-13.00 Dr. Izabella Parowicz, European University Viadrina, Frankfurt (Oder)

Deciphering Old Russian Handwriting as a Tool to Explore Polish and Serbian Cultural Heritage

13.00-13.45 Prof. Zbigniew Michalczyk, Dr. Marcin Zgliński, Institute of Art, Polish Academy of Sciences

Orthodox and Uniate Art in Podlasie in the Light of Thirty Years Long Experience of the *Catalogue of Art Monuments in Poland (Katalog zabytków sztuki w Polsce)*

14.00-15.00 Lunch

WORKING WITH ICONS COLLECTIONS

15.00-15.30 Dr. Joanna Tomalska-Więcek, Independent Researcher, Supraśl

Icons in Podlasie and their Collecting

15.30-16.00 Prof. dr hab. Mirosław Kruk, University of Gdańsk, National Museum in Krakow

On the Research of the Icons from Przemyśl in the Framework of NCN grant (OPUS 23 nr 2022/45/B/HS2/01852)

16.00-17.00

Ewa Zalewska, Head of the Icons Museum in Supraśl – Branch of the Podlasie Museum in Białystok

Special Tour of the Exhibition (to be confirmed)

MAY 23

10.00 Starting the bus tour of the region, visiting:

Gródek, Birth of the Blessed Virgin Mary church with murals by Jerzy Nowosielski and Adam Stalony-Dobrzański from 1950s

Michałowó, wooden St. Nicholas church with murals by Adam Stalony-Dobrzański from 1960s

Hajnówka, center of regional sacred and vernacular architecture, “Gate to the Białowieża Forest”

Grabarka, center of the Orthodox Church in Poland, pilgrimage site

MAY 24

10.00 Starting the bus tour to Białystok

Streszczenia referatów znajdują się w „Sztuce i Krytyce” 2024, nr 6.

Joanna Wasilewska

Seminaria Supraskie

Seminaria Supraskie to projekt naukowej współpracy polsko-serbskiej, zainicjowany i wspierany przez Instytut Polski w Belgradzie, otwarty w 2023 roku. Celem jest ożywienie wzajemnego zainteresowania sztuką i dziedzictwem kulturowym obu krajów, przede wszystkim w środowisku historyków sztuki i specjalistów z zakresu ochrony dziedzictwa.

Pierwsza edycja seminarium odbyła się 20-24 maja 2024 roku w podlaskim Supraślu, ważnym historycznym i współczesnym ośrodku kultury prawosławia. W tutejszym zespole klasztornym zachował się częściowo zespół fresków malowanych w XVI wieku prawdopodobnie przez serbskiego mnicha Nektariusza (Nektarija). Tu również odnaleziono tzw. Kodeks Supraski, bałkański rękopis z XI wieku, niezwykle istotny dla badań nad wczesnym rozwojem języków słowiańskich. Supraśl to także siedziba Muzeum Ikon – oddziału Muzeum Podlaskiego – oraz ważny punkt na współczesnej mapie kulturalnej Polski i Podlasia. Ten wielokulturowy region, o silnych tradycjach prawosławia, ze starymi siedzibami muzułmańskich Tatarów i dziedzictwem społeczności żydowskich, jest właściwym miejscem do rozpoczęcia międzykulturowej i międzynarodowej współpracy.

Tematem pierwszego Seminarium było artystyczne dziedzictwo Kościołów Wschodnich w Serbii i Polsce. Organizatorzy zaprosili grupę specjalistów z obu krajów, badaczy z szerokiego spektrum studiów nad dziedzictwem sztuki prawosławnej. Omawiane tematy obejmowały kwestie zachowania dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obszarów wielokulturowych i transgranicznych, badania nad przepływami idei artystycznych i wędrówkami dzieł sztuki, jak również żywotność tradycji w XX i XXI wieku, zwłaszcza w dziedzinie architektury współczesnej.

Podczas seminarium goście mieli możliwość zwiedzenia licznych zabytków oraz obiektów współczesnej architektury i malarstwa sakralnego w samym Supraślu, a także innych miejscowościach tego malowniczego regionu: Gródku, Michałowie, Hajnówce, Grabarce, Bielsku Podlaskim i Białymstoku. Szczególnie interesującym aspektem objazdu były realizacje malarskie Jerzego Nowosielskiego i Adama Stalony-Dobrzańskiego w odwiedzanych cerkwiach.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata był głównym partnerem Instytutu Polskiego w tym wydarzeniu, wraz z Akademią Supraska, która użyczyła swojej infrastruktury w monasterze Zwiastowania Bogarodzicy i znaczącej sieci kontaktów. Patronat nad Seminarium objął Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Muzeów – ICOM Polska oraz Sekcja Historii Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk. Z ramienia PISnSŚ organizatorką Seminarium była dr Joanna Wasilewska, a w realizację programu zwiedzania dla gości zaangażował się prof. Jerzy Uścińowicz.

Instytut Polski deklaruje wsparcie cyklu dorocznych seminariów, zachęcających do wymiany w dziedzinie historii sztuki i studiów nad dziedzictwem kulturowym. Przy udziale uczestników tegorocznej edycji zapadną decyzje o formule i tematach kolejnych spotkań.

Uczestnicy konferencji w Grabarce

Referat prof. Aleksandry Sulikowskiej-Belczowskiej

IV KONFERENCJA POLSKO-WŁOSKA
„IL PRINCIPE STANISLAO PONIATOWSKI E L'ITALIA”
Stacja Naukowa PAN w Rzymie, 23-24 września 2024

PROGRAM 23.09.2024

9:30 - 9:40

Opening remarks Agnieszka Stefaniak-Hrycko (Director of PAS Scientific Center in Rome) Magdalena Trudzik (Vice Director of the Polish Institute in Rome)

9:40 - 10:10

Prof. Dr. Jerzy Malinowski (President of the Polish Institute of World Art Studies), Polish Institute of World Art Studies research on Polish-Italian artistic contacts from the end of the 18th century to the present day

10:10 - 10:40

Count Guillaume de Louvencourt (Paris), Stanisław Poniatowski's descendants in France

10:40 - 11:10

Dr. Rafał Waszczuk (University of Warsaw), Stanisław Poniatowski (1754-1833), king's favourite nephew? An introduction to the biography of an enlightened aristocrat

11:10 - 11:20

Dr. Elżbieta Budzińska (Polish Institute of World Art Studies), Publication: Johann Heinrich Müntz Podróże malownicze przez Polskę 1780-1784/ Picturesque travels through Poland 1780- 1784 and the author's connections with Stanisław Poniatowski

11:20 - 11:50

Coffee break

11:50 - 12:20

Prof. Dr. Agnieszka Bender (Catholic University of Lublin, Polish Institute of World Art Studies), Prince Stanisław Poniatowski and Italy - the state of research

12:20 - 12:50

Gabriele Angeli (Transart Consulting), Łukasz Mokrzycki (Adam Mickiewicz University), Translating Andrea Busiri Vici's I Poniatowski e Roma: opportunities and challenges

12:50 - 13:20

Prof. Jan Władysław Woś (University of Trento), The last will and testament of Prince Stanisław Poniatowski

13:20 - 13:50

Dr. Marzena Królikowska-Dziubecka (Polish Institute of World Art Studies), The second journey in Italy of Prince Stanisław Poniatowski - people and places (1785-1786)

13:50 - 14:50

Lunch break

14:50 - 15:20

Dr. Tomasz Dziubecki (Polish Institute of World Art Studies), Architecture in Italy as seen by Prince Stanisław Poniatowski

15:20 - 15:50

Dr Dominika Wronikowska-Sfilio (Catholic University of Lublin), Prince Stanisław Poniatowski's residences in Rome and Lazio

15:50 - 16:20

Francesca Montuori, Luca Mazzocco (National Etruscan Museum of Villa Giulia), From rural house to Museum: historical vicissitudes of Villa Poniatowski

17:00

Visit to the National Etruscan Museum of Villa Giulia - Villa Poniatowski

PROGRAM 24.09.2024

9:30 - 10:00

Dr. Francesca Ceci (Capitoline Museums), "Preserving independence, the most valuable thing in human existence". The story of the family of Stanisław Poniatowski and Cassandra Luci in light of the Prince's will

10:00 - 10:30

Alessio Mangiapelo (Adam Mickiewicz University), The relationship between Giuseppe Gioachino Belli and Prince Stanisław Poniatowski: between translations and poetic interpretations

10:30- 11:00

Alicja Jakubowska (The Royal Castle in Warsaw - Museum), Miniature portrait depicting Prince Stanisław Poniatowski from the collection of the Royal Castle in Warsaw

11:00 - 11:30

Coffee break

11:30 - 12:00

Prof. Dr. Anna Tylusińska-Kowalska (University of Warsaw), Prince Stanisław Poniatowski's Travel Diary in Italy and 'his' Sicily (1785)

12:00 - 12:30

Dr. Mikołaj Baliszewski (The Royal Castle in Warsaw – Museum, Cornelia, madre dei Gracchi by Angelika Kauffman (1788) back in Polish collections

12:30 - 13:00

Dr. Wojciech Brillowski (Adam Mickiewicz University), The beginnings and development of gem-collecting of Prince Stanisław Poniatowski

13:00 - 14:00

Lunch break

14:00 - 14:30

Prof. Anna Janowska-Centroni (Rome), My encounter with Prince Stanisław Poniatowski

14:30 - 15:00

Alberto Macchi (Rome), Stanisław Poniatowski, Prince rehabilited

15:00 - 15:30)

Discussio

Referaty z konferencji zostały opublikowane w „Sztuka Europy Wschodniej / The Art of Eastern Europe” 2025, tom XII – Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia.

Streszczenia referatów na stronie internetowej Instytutu pod Konferencje zorganizowane oraz w „Sztuce i Krytyce” 2024, nr 9.

Agnieszka Bender

Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia

Konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Rzymie

W dniach 23 i 24 września 2024 roku, w siedzibie Stacji Polskiej Akademii Nauk w Rzymie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia / Książę Stanisław Poniatowski i Italia*. W zabytkowej siedzibie stacji, mieszczącej się w bocznym skrzydle pałacu rodziny Doria, w sercu historycznego centrum Rzymu, tuż przy słynnym Placu Weneckim, udało się zgromadzić wielu wybitnych polskich oraz włoskich badaczy z różnych wiodących ośrodków naukowych i placówek muzealnych (Rzym, Florencja, Warszawa, Poznań, Toruń, Lublin), którzy zaprezentowali wyniki swoich poszukiwań naukowych na temat związków z Włochami ulubionego bratanka ostatniego polskiego króla. Książę Poniatowski przebywał w Italii niemal czterdzieści lat. W tym kraju rozwinął na wielką skalę swoją działalność mecenasowską i kolekcjonerskie pasje. Najpierw mieszkał w Rzymie, później we Florencji, gdzie zmarł w 1833 roku i gdzie został pochowany w okazałym grobowcu, w kościele Św. Marka.

Książę Stanisław, mimo licznych dokonań i niezwykłych kolei losu, nie zajął ani w badaniach naukowych, ani w zbiorowej pamięci Polaków, tak wysokiej pozycji jak jego młodszy kuzyn - książę Józef, który zginął w nurtach Elstery oddając życie za ojczyznę. Stanisław Poniatowski nie doczekał się monografii. Nie jest jednak postacią całkowicie zapomnianą. Najważniejsze poświęcone mu prace naukowe powstały dosyć dawno. Najobszerniejsza, książka pt. *I Poniatowski a Roma* (Firenze 1972), ukazująca losy księcia Stanisława i rodziny Poniatowskich, wyszła spod pióra włoskiego architekta, ale i pisarza – publicysty Andrei Busiri Vicięgo. Nigdy nie została przetłumaczona na język polski. Jak wynika z aktualnego stanu badań, niewielu polskich historyków sztuki dotąd w pogłębiony sposób zainteresowało się działalnością księcia. Poza rozszanymi w różnych opracowaniach wzmiankami istnieje zaledwie sześć artykułów, które omawiają wybrane aspekty działalności mecenasowskiej i kolekcjonerskiej księcia (Janiny Michałkowej, Elżbiety

Budzińskiej, Tadeusza Jaroszewskiego, Dominiki Wronikowskiej, Wojciecha Brillowskiego, Agnieszki Bender). Z dziedziny historii najpełniejszym opracowaniem dotyczącym księcia Stanisława pozostaje nadal, liczący ponad pięćdziesiąt lat, artykuł Jerzego Michalskiego zamieszczony w *Polskim słowniku biograficznym*. Dotychczas powstałe polskie i obce publikacje z zakresu historii i historii sztuki oraz archeologii nie wyczerpują wielu problemów badawczych dotyczących samej postaci, działalności, a także pasji kolekcjonerskiej księcia Stanisława Poniatowskiego.

Naczelną intencją przyświecającą organizatorom skupionych w Polskim Instytucie Studiów nad Sztuką Świata, którymi są: Prof. Jerzy Malinowski, dr hab. Agnieszka Bender, dr Marzena Królikowska-Dziubecka oraz współorganizatorom ze Stacji Polskiej Akademii Nauk w Rzymie – Marcie Koral i Katarzynie Ellert oraz z Instytutu Polskiego w Rzymie – Annie Jagiełło, było przypomnienie tej tak ważnej dla polskiej i włoskiej kultury i sztuki postaci. Uznali oni, że konferencja i pokonferencyjna publikacja przyczynią się do istotnego ożywienia i zaktywizowania badań naukowych przede wszystkim polskich oraz włoskich, na temat barwnego życiorysu bratanka ostatniego króla i jego niezwykle bogatej działalności w wielu dziedzinach powiązanych ze sztuką, w których odnosił spektakularne sukcesy i zyskał międzynarodowe uznanie.

Organizatorom udało się przygotować dwudniową konferencję w Wiecznym Mieście. W jej otwarciu wzięli udział kierownik Ambasady RP w Rzymie chargé d'affaire Ryszard Schnepf, a także wicedyrektor Instytutu Polskiego w Rzymie Magdalena Trudzik, Konsul Honorowa RP z Ankony Cristina Gorajski Visconti oraz Prezes Związku Polaków we Włoszech Urszula Stefańska Andreini i Paolo Morawski Prezes Fundacji rzymskiej margrabiny Janiny Zofii Umiastowskiej. Specjalnym gościem wydarzenia był hrabia Guillaume de Louvencourt Poniatowski.

Konferencję otworzyła Dyrektor stacji Agnieszka Stefaniak-Hrycko. Pierwszego dnia głos zabrało trzynastu uczestników: z Polski, Włoch i Francji. Tematyka wystąpień oscylowała wokół stanu badań nad postacią Stanisława Poniatowskiego w Polsce i we Włoszech. Sporo uwagi poświęcono kwestiom związanym z licznymi, zawsze znakomicie zlokalizowanymi

nieruchomościami, pałacami i willami księcia. Gość z Francji zaprezentował temat dotyczący potomków Stanisława Poniatowskiego w tym kraju. Dzięki uprzejmości Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia, dzień zakończył się wizytą w Villa Poniatowski, należącej do wspomnianego muzeum.

W czasie drugiego dnia konferencji swoje wystąpienia przedstawiło dziewięć osób. Referaty dotyczyły tym razem zagadnień bardziej szczegółowych. Na zakończenie włoski reżyser teatralny Alberto Macchi wraz z aktorem, zaprezentowali fragment utworu scenicznego poświęconego księciu. Obrady podsumowała dr hab. Agnieszka Bender, która powiedziała, iż należy podkreślić to, że wiele z prezentowanych informacji, nie było dotąd publikowanych. Można śmiało stwierdzić, dodała, że dokonano niejednego odkrycia dotyczącego działalności księcia, a dotychczasowe badania będą punktem wyjścia oraz zachętą do dalszych poszukiwań i ustaleń naukowych. W czasie dwudniowych obrad, sala Stacji PAN wypełniona była niemal po brzegi uczestnikami, głównie Włochami i Polakami. Byli wśród nich historycy sztuki, muzealnicy, dziennikarze, konserwatorzy; m. in. dr Mirosława Sobczyńska-Szczepańska i dr Oskar Jacek Rojewski z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Adam Broż - autor najbardziej popularnych przewodników po Rzymie oraz Hadrien J. Rambach - uznany, międzynarodowej sławy specjalista zajmujący się numizmatyką i gemmami. Obok wymienionych wyżej organizatorów i współorganizatorów, partnerami wydarzenia byli: Fondazione Romana Janina Umiastowska, Muzeum KUL, Museo Nazionale Etrusco i Fundacja Teresy Sahakian.

Fot. 1. W pierwszym rzędzie siedzą od lewej:

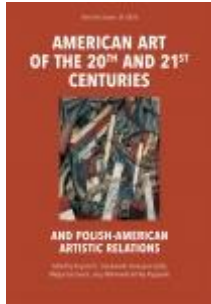
Prof. Jerzy Malinowski, Wicedyrektor Instytutu Polskiego w Rzymie Magdalena Trudzik, kierownik Ambasady RP w Rzymie chargé d'affaire Ryszard Schnepf, hrabia Guillaume de Louvencourt Poniatowski.

Fot. 2. Od lewej: Dr Francesca Ceci z Muzeów Kapitołińskich w Rzymie, Konsul Honorowa RP z Ankony Cristina Gorajski Visconti, Dr hab. Agnieszka Bender z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Dyrektor Stacji PAN w Rzymie Agnieszka Stefaniak-Hrycko.

PUBLIKACJE ZA 2024 ROK

World Art Studies. Conferences and Studies of the Polish Institute of World Art Studies

Tom XXIV: American Art of the 20th and 21st centuries and Polish- American artistic relations, ed. by KRZYSZTOF Z. CIESZKOWSKI, KATARZYNA CYTLAK, MAŁGORZATA GERON, JERZY MALINOWSKI & FILIP PRĘGOWSKI

Table of contents: JERZY MALINOWSKI, The 9th Conference on Modern Art; KRZYSZTOF Z. CIESZKOWSKI, “Oh my America, my new found lande”: heroic materialism and the cargo cult; MIROSŁAWA BUCHHOLTZ, Sargent and Sargent, John and Johnson: American Portraits in White and Black; MAGDALENA MODRZEJEWSKA, “It Will Throw a Bomb into our Art World” – The 1913 Armory Show and Its Disruptive Effect; DOMINIKA BUCHOWSKA-GREAVES, Max Weber: an American Cubist; MAŁGORZATA GERON, A few notes about Rita Sacchetto’s performances in the United States; MONIKA NOWAK, “New Understanding”: The International School of Art (ISA) and the Polish Art Service (PAS), Organisations Promoting Polish-American Art Relations in the 1930s; IRENA KOSSOWSKA, Brooklyn celebrates Polish artistic idioms: The question of national art in the American critical discourse; FILIP PRĘGOWSKI, Matt Mullican : Hypnosis, performance and truth; ANNA MARKOWSKA, Spirituality in American women’s art: the Heresies collective, artistic re-enchantment practices, and new theological perspectives; JUSTYNA CHOJNACKA, “Nouveau Frisco”, or some remarks on the sources of San Francisco psychedelic art; MAGDALENA CHOMIAK, Lenore Tawney’s Openwork fabrics, Totems and Postcard Collages as Inspiration for My Own Artistic Endeavours; MARTYNA WENDA, The Work of Sandro Miller as a Multifaceted Expression of Contemporary Art; MARIA HUSSAKOWSKA, Brygida Serafin and parallels with John Cage’s „liturgical contingency”; BOŻENA PYSIEWICZ, The Polish School of Posters versus the “photo-posters” of Hollywood distributors, or On Polish posters for American films;

KAMILA DWORNICZAK, Świat – Poland – Ameryka. The United States in the pages of illustrated magazines during the “Polish Thaw” in the context of Polish-American cultural relations; IRMA KOZINA, The American National Exhibition in Moscow and its impact on the development of institutions that educate industrial design students in Poland; FILIP LIPIŃSKI, Ten Thousand Lines: Sol LeWitt in Poland; PAWEŁ POLIT, Échange Values, Potential Encounters: Correspondences Between Works by American and Polish Artists; ANNA DZIERŻYC-HORNIK, “If you have a gallery, we will bring the works...”: Selected American artists at the Foksal Galle in the 1970s; ALEKSANDRA SUMOROK, Polish Architects on Ford Foundation Fellowships: The Case of Stanisław Juchnowicz; PIOTR MARCINIAK, Charles Jencks and the Postmodern Paradigm: The Impact of Theoretical American Thinking on Contemporary Polish Architecture; KATARZYNA SZRODT, The Penetration of art across borders – Polish visual artists between Canada and the United States; KATARZYNA SZYDŁOWSKA-SCHILLER, Stanisław Szukalski and the underground comix scene on the West Coast; HANNA SAWKA, Raising the Flag: The Motif of the Banner in Jan Sawka’s Artworks Across; JAN WIKTOR SIENKIEWICZ, California’s KrakArt Group; ANNA RUDEK-ŚMIECHOWSKA, Illustrators working with “The New York Times” against the background of the Polish-American art community of New York City in the 1980s; PIOTR BOLESŁAW MAJEWSKI, Janusz Skowron – Artist and Animateur within the Circle of “Polish New Yorkers” at the Turn of the 20th and 21st Centuries; ELEONORA JEDLIŃSKA, On American criticism of the work LEGO; Zbigniew Libera’s Concentration Camp and Exhibitions in New York in 2002; JERZY UŚCINOWICZ, Form and void: the new “Ground Zero” in New York City.

Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House Warsaw–Toruń 2024 ISSN 2543-4624 ISBN 978-83-66758-40-7 (s. 280)

Publication subsidised within the framework of the programme CZASOPISMA / NEWSPAPERS by the Ministry of Culture and National Heritage, Fund for the Promotion of Culture. Agreement no. 04457/24/FPK/IK

Sztuka Europy Wschodniej / The Art of Eastern Europe

Tom 12: Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia / Książę Stanisław Poniatowski i Włochy / Prince Stanisław Poniatowski and Italy, pod red. AGNIESZKI BENDER i JERZEGO MALINOWSKIEGO, redakcja i weryfikacja językowa Krzysztof Z. Cieszkowski, Marta Koral

Sommario: JERZY MALINOWSKI, Polish - Italian artistic relations from the end of the 18th century to the present day in research by the Polish Institute of World Art Studies; RAFAŁ WASZCZUK, Stanisław Poniatowski (1754–1833), the King's favourite nephew? An introduction to the biography of an enlightened aristocrat; ELŻBIETA BUDZIŃSKA, I tre viaggi del principe Stanisław Poniatowski nel territorio polacco – 1781–82–83; AGNIESZKA BENDER, Il principe Stanislao Poniatowski e l'Italia – lo stato della ricerca; GABRIELE ANGELI, ŁUKASZ MOKRZYCKI, Translating Andrea Busiri Vici's I Poniatowski e Roma: opportunities and challenges; JAN WŁADYSŁAW WOŚ, Il testamento del principe Stanislao Poniatowski; MARZENA KRÓLIKOWSKA-DZIUBECKA, The second journey to Italy (1785–1786) of Prince Stanisław Poniatowski – people and places; TOMASZ DZIUBECKI, Architecture in Italy as Seen by Prince Stanisław Poniatowski; DOMINIKA WRONIKOWSKA-SFILIO, Le dimore del principe Stanislao Poniatowski a Roma e nel Lazio; LUCA MAZZOCCO, FRANCESCA MONTUORI, Da Casa rurale a Museo: vicende storiche di Villa Poniatowski; FRANCESCA CECI, «Conservare l'indipendenza, cosa la più pregevole nella esistenza umana». La famiglia di Stanislao Poniatowski e Cassandra Luci alla luce del testamento del principe; ALESSIO MANGIAPELO, Il rapporto tra Giuseppe Gioachino Belli e il principe Stanislao Poniatowski tra traduzioni e interpretazioni poetiche; RYSZARD MAĆZYSKI, Ricercando le fonti: la residenza all'antica del principe Stanislao Poniatowski a Varsavia; ALICJA JAKUBOWSKA, A miniature portrait depicting Prince Stanisław Poniatowski in the collection of the Royal Castle in Warsaw; MIKOŁAJ BALISZEWSKI, A few remarks on Prince Stanisław Poniatowski's artistic commission:

Cornelia, Mother of the Gracchi (1788) by Angelica Kauffman; WOJCIECH BRILLOWSKI, The beginnings and development of the gem collection of Prince Stanisław Poniatowski: a preliminary report; ELŻBIETA ORMAN, Tra Ucraina e Italia. Sulle relazioni del principe Stanisław Poniatowski con il colonnello Józef Poniatowski e la sua famiglia; **APPENDICE:** ANNA JANOWSKA CENTRONI, Il mio incontro con Stanisław Poniatowski; GUILLAUME DE LOUVENCOURT, Descendants du prince Stanisław Poniatowski. Relation du comte Guillaume de Louvencourt, fils de la princesse Constance de Louvencourt née Poniatowski; ALBERTO MACCHI Stanislao Poniatowski, il principe riabilitat.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa–Toruń–Roma
2024 ISSN 2543-5709 ISBN 978-83-66758-41-4 (s. 220)

Publication subsidised within the framework of the programme CZASOPISMA / NEWSPAPERS by the Ministry of Culture and National Heritage, Fund for the Promotion of Culture. Agreement no. 02038/24/FPK/IK

Art of the Orient

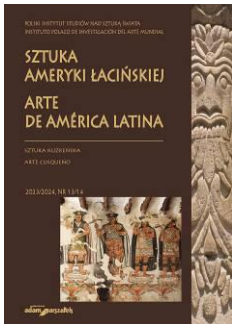
Vol. 13 - Art and culture of Japan, ed. BOGNA ŁAKOMSKA

CONTENS: Introduction; AMELIA MACIOSZEK: The sad beauty of Arita ware – the entangled history of Japanese ceramics; MONIKA JANKIEWICZ-BRZOSTOWSKA: Images of the Enemy in Senso-e Prints from the Sino-Japanese and Russo-Japanese Wars; ANNA ZALEWSKA: Cats versus humans. Adventures of Okoma the cat in human society, as seen in Oborozuki neko no sōshi (Hazy moon or cat tales); KATARZYNA KULPIŃSKA: Japanese mezzotint masters in the Atelier 17 circle in Paris; ALEKSANDRA WĄSOWICZ-PEINADO: Hengaku Plaques in Kyoto and Beyond: Guardians of a Shared East Asian Heritage; AGNIESZKA LESZCZYŃSKA-MIECZKOWSKA: Architecture as Experience: The Manggha Museum of Japanese Art and Technology in Krakow, Designed by Arata Isozaki, in the Context of the Transformation of Spaces for Art Exhibitions; KATARZYNA

MALESZKO: On aesthetics and decorativeness in Japanese art; URSZULA MACH-BRYSON: *Hana iwaku* – as the flowers tell. The presence of flowers in the architectural space of the Japanese tearoom; GERGELY TOTH: European Perceptions and Engagement with Japan, Its Culture and Art in a Global-Historical Context.

Polish Institute of World Art Studies & Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2024 ISSN 2299-811-X

Arte de America Latina / Sztuka Ameryki Łacińskiej

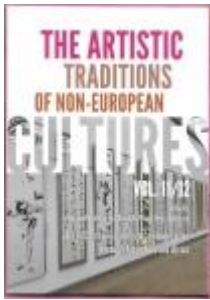

T.13/14 - Sztuka Cusco i pobliskiego regionu andyjskiego / Arte del Cusco y de la región andina cercana, ed. EWA KUBIAK

Contenido: EWA KUBIAK Prefacio; VICTORIA JÍMENEZ Fuentes para una historiografía del arte cusqueño; ALMERINDO OJEDA Fuentes grabadas de la obra de Diego Quispe Tito (1611-1681); JUAN GOMEZ HUACSO Aproximación historiográfica a los estudios sobre la representación de los incas y sus descendientes en la pintura cuzqueña de los siglos XVII y XVIII; EWA KUBIAK Las exequias reales de Felipe V en el Cusco (1747). Aspectos artísticos; MICHAŁ WOLF Batalla de Lepanto en la iglesia parroquial de Urubamba (Cusco); LORENA VILLABLANCA KONG Nuevos antecedentes en torno a la labor del pintor Francisco Moncada activo en Cusco entre 1751 y 1768; RAÚL MONTERO QUISPE Inventario de la librería correspondientes a los ex Jesuitas de Juli; ALMERINDO OJEDA, Los filósofos de Huambutío: Fuentes textuales e invención; RONALD CAMALA VALENZUELA Estudio Histórico de un espacio del Saqsaywaman del Hanan Qosqo: Qhalispukio.

Istituto Polaco de Investigación del Arte Mundial @ Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2023/2024 ISSN 2299-260X

The Artistic Traditions of Non-European Cultures

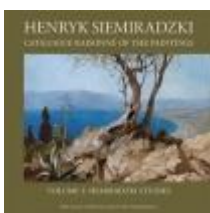
Vol. 11/12: Art of Communication and Communication through Art in Asia and Africa, ed.
HANNA RUBINKOWSKA-ANIOŁ & MARTA WIDY-BEHIESE

Contents: MARTA WIDY-BEHIESE, HANNA RUBINKOWSKA-ANIOŁ
Introduction; AGNIESZKA STASZCZYK Western viewers – Eastern art objects. Reading
the message, understanding the content, expanding knowledge about the world and the human
species; KAROLINA KŁOSZEWSKA Mariyamman’s true colours: What images of a Tamil
goddess tell us about her; LIDIA NAPIORKOWSKA, The folktale of Rustam in Neo-
Aramaic: the art of storytelling; STANISŁAW JAŚKOWSKI, Some Introductory Remarks on
the Textual and Visual Means of Communication in the Early Modern Persian Documents;
NAGMELDIN KARAMALLA-GAIBALLA, Nubian Queen (Kandaka) a source of strength
and inspiration for Sudanese women during the Sudanese Revolution; URSZULA MACH-
BRYSON Indicators of Purity in the Japanese Art of Chanoyu – Practitioner's Perspective on
Cross-Cultural Communication; ANNA ZALEWSKA, Contemporary Japanese calligraphy as
seen through the categories on major calligraphy exhibitions (Mainichi Shodōten).

Materiały z konferencji w Warszawie w grudniu 2022.

Polish Institute of World Art Studies @ Tako Publishing House, Warsaw – Toruń 2023/2024
ISSN 2450-5692 ISBN 978-83-66758-38-4

Korpus dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego / Henryk Siemiradzki: Catalogue Raisonné
of the Paintings

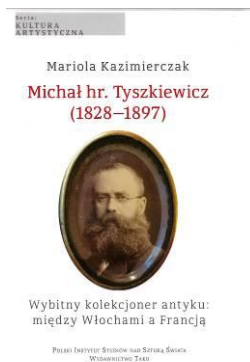
Pod red. JERZEGO MALINOWSKIEGO Vol. 3B: Siemiradzki Studies, ed. AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK, przekład KRZYSZTOF Z. CIESZKOWSKI

Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House, Warsaw – Toruń 2024 ISSN 2719-7212 ISBN 978-83-66758-37-7

Contents: AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK, Introduction; KRZYSZTOF CIESZKOWSKI, On translating the Catalogue Raisonné of the Paintings of Henryk Siemiradzki **Studies**; AGNIESZKA ŚWIĘTOSŁAWSKA, Henryk Siemiradzki – youthful realist works; WERONIKA IRINA BOGDAN, Henryk Siemiradzki at the Imperial Academy of Arts; DOROTA GORZELANY-NOWAK, Graeco-Roman Antiquity in the work of Siemiradzki; GRZEGORZ FIRST, Not Only Rome: Siemiradzki’s Ancient Egypt and the Near East; WITOLD DOBROWOLSKI, Programmatic content in The Judgement of Paris by Henryk Siemiradzki; MARZENA KRÓLIKOWSKA-DZIUBECKA, Decorative and allegorical compositions by Henryk Siemiradzki in relation to the tradition of European ceiling painting; PAULINA ADAMCZYK, MAGDALENA LASKOWSKA, Drawing in the work of Henryk Siemiradzki; DOMINIKA SARKOWICZ, Henryk Siemiradzki’s technical resources as a painter; AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK, In “the art worlds”– Henryk Siemiradzki and the institutions of artistic life; MARIA NITKA, Henryk Siemiradzki in Rome; JERZY MALINOWSKI, On the role of Henryk Siemiradzki in Polish culture. **Miscellanea**, edited by JERZY MALINOWSKI **Appendix – Drawings and painterly textures:** JERZY MALINOWSKI (Drawings), DOMINIKA SARKOWICZ (Painterly textures). **Archival Sources:** MARIA NITKA, Archival sources in Poland; KAMILA TWARDOWSKA, Archival sources in the National Museum in Kraków, MARIA NITKA, Archival sources in Rome; MARIA GÓRENOWICZ, Archival sources in Russia. **Bibliography of the Life and Work of Henryk Siemiradzki** Compiled by JERZY MALINOWSKI with the cooperation of MARCIN TEODORCZYK.

Tom zrealizowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Doskonała nauka II – Wsparcie monografii naukowych” - „Henryk Siemiradzki: Catalogue Raisonné of the Paintings” vol. 3 (umowa nr MONOG/SN/0227/2023/01)

Kultura artystyczna / Artistic culture

Tom 4: MARIOLA KAZIMIERCZAK, Michał hr. Tyszkiewicz (1828–1897)

Wybitny kolekcjoner antyku: między Włochami a Francją, red. Grażyna Raj

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa–Toruń 2024
ISBN 978-83-66758-43-8

Dofinansowano w ramach programu LITERATURA ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury (nr umowy 07486/24/FPK/IK)

Pamiętnik Sztuk Pięknych / Fine Arts Diary

Nr 19: O polsko-włoskich związkach w plastyce 1946-1980. Malarstwo, Grafika, Rzeźba, Teatr Plastyków / On Polish - Italian relations in Visual Arts 1946-1980. Painting, Graphics, Sculpture, Theatre of Visual Artists, red. Jerzy Malinowski

Spis treści: JERZY MALINOWSKI, O polsko-włoskich związkach w plastyce 1946-1980. Malarstwo, grafika, rzeźba, scenografia; MAŁGORZATA STĘPNIK, „Ascolto i silenzi della terra...”. Motyw zagłady w twórczości Waltera Lazzaro (1914-1989); IWONA LUBA,

„Wielki inspirator”? O różnych aspektach wystawy Renato Guttuso w Warszawie 1954 roku; MICHAŁ HAAKE, Emilio Vedova w Polsce w roku 1958; KATARZYNA KULPINSKA, Obecność polskiej grafiki we Włoszech – biennale grafiki, wystawy zbiorowe i indywidualne w latach 1945-1989; KAROLINA ZYCHOWICZ, Polskie artystki na Biennale w Wenecji (1952–1980); BOŻENA PYSIEWICZ, „Film będzie tylko natchnieniem dla kompozycji graficznej”, czyli kino włoskie na polskich plakatach z kolekcji Muzeum Plakatu w Wilanowie; ELEONORA JEDLIŃSKA, „...a kuratorem będę ja”. Jak Ryszard Stanisławski przygotowywał wystawę *5 malarzy polskich* we Włoszech (1958-1959); PAWEŁ POLIT, „Nowy wizualizm”. Wystawa Grupy N, Muzeum Sztuki w Łodzi, 1967; MAŁGORZATA GERON, *Współczesna sztuka włoska* w Zachęcie (1968); ANNA DZIERŻYC-HORNIĄK, Polscy artyści w Galerii Artura Schwarza w Mediolanie (1973-1975); MARTYNA GROTH, „Cyrk Tarabumba” – inspiracje włoskie w Teatrze Groteska w Krakowie (1945, 1949); LECH STANGRET, Tadeusz Kantor – malarstwo i Teatr Cricot 2; MAGDALENA KĘDZIERSKA, Idea teatru otwartego Józefa Szajny w oczach krytyki włoskiej w latach 1963-1974; DOROTA GRUBBA-THIEDE, „*Miasta włoskie*” – *doświadczenie Italii* – Anna Jarnuszkiewicz (1958), Wanda Czełkowska (1963), Hanna Brzuszkiewicz (1973); ANNA MARKOWSKA, Trauma tłumy i włoskie katharsis: Magdalena Abakanowicz i Anna Szpakowska-Kujawska w podróży; EWA ZIEMBIŃSKA, Magnetyzm materiału. Tadeusz Koper, Maria Papa-Rostkowska i Alina Szapocznikow – polscy rzeźbiarze w kamieniołomach Carrary; NATALIA ZARZECKA, Poszukiwania i rekonstrukcje. Wystawy polskie w Palazzo delle Esposizioni w Rzymie w 1979 roku.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa-Toruń 2024
ISSN 1730-0215 ISBN 978-83-66-758-32-2 (w druku)

Series Byzantina. Studies on Byzantine and Post-Byzantine Art

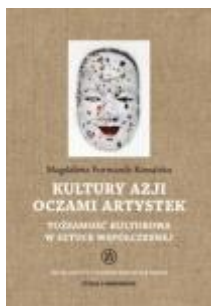

Vol. XXII, ed. Waldemar Deluga

Contents: WALDEMAR DELUGA, Introduction; ALEX RODRIGUEZ SUAREZ, Painted soundscape: Artistic reflections of bell ringing in Byzantine and Post-byzantine art; BEATA PURC, Byzantine scholars portrayed in the painting “The Last Judgment” by Hans Memling; VASSO ROKOU, Chemin culturel d’une peinture religieuse du 16 à l’image brodée du 17-18e. Itinéraire aux foyers de la diaspora arménienne. De Vaspurakan à Shiraz et puis à Lviv; AGNIESZKA GRONEK, The Greek-Catholic Church structures under the care of Mieczysław Potocki, the Conservator of Monuments of Eastern Galicia; WALDEMAR DELUGA, Works on the protection of Ukrainian monuments in the Austrian-Hungarian Empire at the turn of the 19th and 30th centuries.

University of Ostrava, Polish Institute of World Art Studies, Ostrava – Warsaw 2024 ISSN 1733-5787 (114 pp.)

Studia i monografie

Tom 36, MAGDALENA FURMANIK-KOWALSKA, Kultury Azji oczami artystek. Tożsamość kulturowa w sztuce współczesnej / Asian culture through the eyes of woman artists. Cultural identity in contemporary art, red. Marcin Teodorczyk.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa-Toruń 2024 ISBN 978-83-66758-30-8 (s. 150)

Tom 37, AGNIESZKA CHWIAŁKOWSKA, Smajewski / Sima. Nieuchwytny portret artysty / Smajewski / Sima: an elusive portrait of the artists, red. Grażyna Raj

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, WarszawaToruń 2024
ISBN 978-83-66758-35-3 (s. 314)

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Doskonała nauka II – wsparcie monografii naukowych” (numer umowy MONOG/SN/0226/2023/01 z dnia 21. 07. 2023)

Tom 38, MAGDALENA GINTER-FROŁOW, Persian miniature paintings in manuscripts in Polish collections, przekład Krzysztof Z. Cieszkowski, red. Agnieszka Kluczevska-Wójcik, weryfikacja nazw z języka perskiego Bogusław R. Zagórski (przekład tomu 32 serii z 2021)

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, WarszawaToruń 2024
ISBN 978-83-66758-25-4 (s. 414)

Publication subsidised with the framework of the programme “Doskonała nauka II – wsparcie monografii naukowych” by the Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Agreement no. MONOG/SN/0141/2023/01 (18.07.2023)

Studia z Architektury Nowoczesnej / Studies on Modern Architecture

Nr 12: Architektura przemysłowa / Industrial architecture. Red. Joanna Kucharzewska

Spis treści: JOANNA KUCHARZEWSKA, Refleksje o architekturze przemysłowej i współczesnych adaptacjach; JURIJ BIRIULOW, Główne dzieła architektury przemysłowej we Lwowie z lat 1900–1939; CATHERINE LUSCINSKI, Les Frigos – chłodnie przemysłowe dworca przeładunkowego Paris-Ivry; MAGDALENA RACZKOWSKA, Architektura przemysłowa a planowanie przestrzenne w Poznaniu w latach 1945-1975; PIOTR RYGUS, „Trudno stworzyć coś dobrego w warunkach Walcowni 41!” – historia przekształceń zespołu hal walcowni brzdowej i blachy cienkiej huty „Batory” („Bismarck”) w Chorzowie; BEATA PIASKOWSKA, Adaptacja historycznego spichlerza w Lubiczu Górnym pod Toruniem na muzeum – problematyka konserwatorska; BŁAŻEJ CIARKOWSKI, Bohdan Lisowski i architektura przemysłowa.

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa-Toruń 2024
ISBN 978-83-66758-42-1 ISSN 2084-0713 (s. 142)

Sztuka i Krytyka / Art and Criticism. Komunikat Zarządu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

Red. Jerzy Malinowski, Grażyna Raj i Marcin Teodorczyk Polski Instytut Studiów na Sztuką Świata, ISSN 2544-9281

Spis zawartości rocznika:

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 1 (136) s. 78

Informacje: Konwersatoria; Konferencje: *Oblicza wody w kulturach Azji i Oceanii* - konferencja w Muzeum Azji i Pacyfiku (14-15. 03. 2024); *Art of the Greek Diaspora* –

konferencja w Zamościu (9-11.05. 2024); ANNA MARKOWSKA, Sztuka – wiara – kobiece kolektywy. Sprawozdanie z konferencji *The Lost-and-Found. Revising Art Stories in Search of Potential Changes* w Lizbonie (6-7.12. 2023); **Artykuł:** KEVIN BARCZAK, Modernistyczne oblicze siedziby gdańskiego Teatru Wybrzeże oraz jej przebudowa; **Nowe książki**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 2 (137) s. 56

Informacje: Konwersatoria, Konferencje: *Oblicza wody w kulturach Azji i Oceanii* - konferencja w Muzeum Azji i Pacyfiku (14-15. 03. 2024), International Symposium *The lost-and-found: revising art stories in search of potential changes* - Warszawa 21-23. 03. 2024; **Artykuł:** AGATA, MAREK I TOMASZ KUNICCY-GOLDFINGEROWIE, Od bóżnic do Bram Nieba Marii i Kazimierza Piechotków – szkic wstępny - część 3; **Nowe książki**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 3 (138) s. 54

Informacje: Konwersatoria, Spotkanie w SARP *Przyszłość „Nowej Śnieżki” wizja profesora architekta Waldemara Wawrzyniaka*, Sprawozdania z konferencji: KAROLINA KRZYWICKA, *Oblicza wody w kulturach Azji i Oceanii* (Warszawa, 14-15.03. 2024), MARTYNA GROTH, *The Lost-and Found. Revising Art Stories in Search of Potential Changes* (Warszawa, 21-23. 03. 2024;) **Artykuły:** JERZY MALINOWSKI, Czterdziestolecie konferencji o sztuce Azji w Polsce 1983 – 2023; EWA WIERUCH-JANKOWSKA, Biżuteria do włosów w XIX wieku – deskrypcja grzebieni i spinek; **Nowe publikacje**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 4 (139) s. 60

Informacje: Konwersatoria, Konferencje: *Art the Greek Diaspora conference* – Zamość, 9-11 maja 2024, *Seminarium supraskie polsko-serbskie* – Supraśl, 21-24 maja 2024, *Il principe Stanislao Poniatowski e l’ Italia / Prince Stanisław Poniatowski and Italy* – Rzym, 23-24 września 2024; **Artykuły:** KATARZYNA POŁUJAN, Kobierce i tkaniny kaukaskie, katalog zbiorów. Fundacja *Teresy Sahakian i Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum*. Warszawa 2023; KATARZYNA POŁUJAN, Zamek Królewski w Warszawie. Katalogi tkanin; **Nowe publikacje**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 5 (140) s. 46

Sprawozdanie z działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata za 2023 rok

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 6 (141) s. 76

Informacje: Walne zebranie, Seminaria; Biennale weneckie, wykład i konferencja o sztuce współczesnej i Richardzie Demarco: MARIA HUSSAKOWSKA, Kolejne Biennale [w Wenecji], DOROTA GRUBBA-THIEDE, *Richard Demarco, Edinburgh Arts, Poland, Scotland and Europe (1972-1980)* – wykład dr. Gilesa Hansena Sutherlanda i konferencja Zakładu Historii i Teorii Sztuki ASP w Gdańsku; **Konferencje o polsko-greckich i polsko-serbskich kontaktach:** JERZY MALINOWSKI, The Polish Institute of World Art Studies and research into Diaspora art; *Art of the Greek Diaspora* – konferencja w Zamościu, 9 – 11 maja, program i streszczenia referatów po angielsku, opr. Waldemar Deluga; *Supraśl Seminar* – seminarium polsko-serbskie w Supraślu, 21 – 23 maja, program i streszczenia referatów po angielsku, opr. Joanna Wasilewska; **Nowa publikacja**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 7-8 (142-143) s. 54

Informacje: Konferencja *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia*, Rzym 23-24. 09. 2024 – program; Call for papers “Art of the Orient” 13th volume; **Artykuły:** GRZEGORZ FIRST, Adam Grabowski i jego artystyczno-archeologiczna podróż po Syrii („Wśród gór i pustyń Coelesyrii”, 1925), ANNA KATARZYNA MALESZKO, Dary rodziny Dembińskich dla Muzeum Narodowego w Warszawie; JOANNA TOMALSKA-WIĘCEK, Opowieść głosów. O zapomnianych artystach białostockiego getta (Elena Makarova, „Kopiści/ O zapomnianych artystach z getta białostockiego”, 2023); **Nowe publikacje**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 9 (144) s. 80

Informacje: Potwierdzenie pozycji Instytutu jako instytucji naukowej – pismo Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Konferencja *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia*; AGNIESZKA BENDER, *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia*. Konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Rzymie; Książka streszczeń – *Book of abstracts*; Polsko-włoskie kontakty artystyczne od końca XVIII wieku - publikacje Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata (bibliografia); **Artykuły:** MONIKA BARANOWSKA, Topielica bytem niezadomowionym, czyli jak nazwać topieliczną podmiotowość; MARTYNA GROTH, Sensorium i media – o eksperymentach Jerzego Krechowicza w Teatrze Galeria (1961-1968), LIDIA GERC, Wystawa „metaphorS” – Simone Fattal w Wiedniu.

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 10 (145) s. 80

Informacje: Konferencje i konwersatoria: Konwersatoria, Konferencja *Józef Hecht – artystyczne żywioły* – Łódź 22.10.2024; DOMINIKA WRONIKOWSKA, Konferencja *Il Principe Stanislao Poniatowski e l'Italia* (sprawozdanie z konferencji w Stacji Naukowej PAN w Rzymie); **Artykuły:** PIOTR MAJEWSKI, Akcja pruszkowska. O ratowaniu dóbr kultury po Powstaniu Warszawskim (październik 1944 – styczeń 1945). **Nowe publikacje**

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 11 (146) s. 47

Informacje: Konwersatoria; AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK, *Manggha and Manga. The Many Faces of Japan* – konferencja w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie; RADOSŁAW PREDYGIER, Dom Sztuki Polskiej w Ushimado. Projekt koncepcyjny. **Artykuły:** KEVIN BARCZAK, Architektura Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie; ALICJA GRZYBOWSKA, Osobliwe projekty graficzne na polskich ulicach – twórczość wernakularna, czy zwykłe partactwo?

SZTUKA I KRYTYKA 2024 NR 12 (147) s.

Informacje: Konwersatoria; JERZY MALINOWSKI, Jubileusz 25 – lecia. Krótka historia działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata. **Artykuł:** ANNA KATARZYNA MALESZKO, Shin Hanga - tradycja i współczesność.

Seminaria i konwersatoria

Konwersatorium Sztuka i tradycje artystyczne Azji i Afryki organizowane przez Pracownię Sztuki Azji i Afryki Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata i Wydział Orientalistyczny UW.

(meet.google.com/tmu-otz-krp)

16 stycznia 2024 (wtorek) godz. 17 wykład online

Dr hab. prof. ucz. Dorota Kamińska-Jones (UMK; PISnSS), Magiczne rośliny - "przyjaciółki kobiet" w kulturze i sztuce indyjskiej

19 marca 2024 (wtorek) godz. 17 wykład online

Dr Magdalena Ginter-Frołow (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSS), Ikonografia malarstwa perskiego

23 kwietnia 2024 (wtorek) godz. 17 wykład online

Dr inż. arch. Maria Ewa Kido (Tokyo City University), Współczesna architektura Japonii

21 maja 2024 (wtorek), godz. 17 wykład online

dr hab. prof. ucz. Bogna Łakomska (ASP Gdańsk; PISnSS), Wizerunki zwierząt w chińskich brązach dynastii Shang i Zachodniej Zhou

4 czerwca 2024 (wtorek), godz. 17 wykład online

dr Joanna Wasilewska (PISnSS), Opera chińska

5 listopada 2024 (wtorek), godz. 17 wykład online

Dr Joanna Wasilewska (PISnSS), Wprowadzenie do sztuki Wietnamu

19 listopada 2024 (wtorek), godz. 17 wykład online

Anna Katarzyna Maleszko (PISnSS), Shin hanga. Tradycja i nowoczesność

10 grudnia 2024 (wtorek), godz. 17 wykład online

Dr hab. prof. Bogna Łakomska, Zderzenia międzykulturowe i międzygatunkowe w twórczości współczesnych artystów chińskich: Huang Yongping, Chen Haiyan, Cai Guoqiang i Ai Weiwei

Konwersatorium *Muzea polskie po 1918 roku*

pod kierunkiem dr hab. prof. ucz. Piotra Majewskiego

31 stycznia 2024 (środa) godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład

Dr Łukasz Bukowiecki (UW), Muzeum a kłopotliwe dziedzictwo.

Na przykładzie zbioru ludzkich czaszek w Muzeum Człowieka we Wrocławiu

27 marca 2024 (środa) godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład

Maurycy Gawarski (PISnSS), Muzeum Historii Polski - kontekst miejsca (Cytadela Warszawska w ujęciu historycznym oraz współczesnym)

29 maja 2024 (środa), godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład

Karolina Grobelska (b. kustosz Muzeum Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, współtwórczyni Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych), Muzeum uczelniane w przestrzeni uniwersytetu. Przykład Muzeum SGGW w Warszawie

26 czerwca 2024 (środa), godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład

dr hab. prof. ucz. Piotr Majewski (UKSW, PISnSS), Muzea polskie w latach 1918-1939 – przygotowania na wypadek wojny

13 listopada 2024 (środa), godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład

dr hab. prof. ucz. Piotr Majewski (UKSW, PISnSS), Akcja Pruszkowska. O ratowaniu dóbr kultury po Powstaniu Warszawskim (październik 1944 – styczeń 1945)

11 grudnia 2024 (środa), godz. 17.30 w siedzibie Instytutu wykład
Dr Mariusz Klarecki, Zrabowana Warszawa. Opowieść o pasjonatach i ich
utraconych kolekcjach

Konwersatorium Sztuka nowoczesna

9 kwietnia 2024 (wtorek) godz. 17 w siedzibie Instytutu wykład
Irina Bogusłowska (Stambuł; PISnSS), Stefan Bakałowicz. Za oknem są
Włochy, a w sercu Polska

21 listopada 2024 (wtorek), godz. 17 w siedzibie Instytutu
Dr Agnieszka Chwiałkowska (PISnSS), Spotkanie z autorką książki
„Smajewski/Sima. Nieuchwytny portret artysty” pod red. Grażyny Raj, w
serii „Studia i monografie” 37 – prowadzi prof. Jerzy Malinowski

17 grudnia 2024 (wtorek), godz. 17 w siedzibie Instytutu
Promocja książki pod redakcją Maliny Barcikowskiej (PISnSS), „Polska
sztuka na Biegunach. O kulturotwórczej roli obszarów polarnych”, red.
Grażyna Raj, publikacja PISnSS i Wyd. Tako – prowadzi prof. Jerzy
Malinowski

Radosław Predyger

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata - Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii. Sprawozdanie z działań Misji w roku 2024

Zagraniczny oddział Polskiego Instytutu nad Sztuką Świata - Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii (Polish Art and Science Mission in Japan), jest obywatelską inicjatywą, która już od ponad dziesięciu lat działa na terenie Japonii, głównie w Prefekturze Okayama i mieście Setouchishi.

Celem naszych działań jest przybliżenie mieszkańcom regionu kultury i sztuki polskiej, poprzez organizację różnych wydarzeń z zakresu Sztuki, Kultury i Nauki oraz szeroko rozumianą wymianę międzykulturową pomiędzy Japonią i Polską.

Do tej pory zorganizowaliśmy wiele koncertów, wystaw, festiwali muzycznych i filmowych, spotkań z publicznością i konferencji; od kilku lat realizujemy program „Sgraffito”, którego efektem jest wiele murali - realizacji malarskich w technice wapiennej sgraffito w przestrzeni publicznej Setouchishi i Prefektury Okayama.

Rok 2024 był niezwykle owocny w wydarzenia przez nas organizowane:

I. Koncert kwintetu smyczkowego „Vołosi”

Zespół Vołosi w Mieście Setouchishi. Maj 2024.

Dnia 16 maja 2024 (czwartek) o godzinie 19.00 w sali koncertowej Domu Kultury Setouchishi (Chuou Kouminkan) w miejscowości Oku, odbył się koncert zespołu Vołosi, w składzie: Krzysztof Lasoń, Stanisław Lasoń, Jan Kaczmarzyk, Robert Waszut, Mateusz Adamczyk, zrealizowany przez Polską Misję Artystyczno-Naukową w Japonii we współpracy z Instytutem Polskim w Tokio w ramach Dni Polskiego Dziedzictwa 2024 (Polish Heritage Days).

Koncert rozpoczął się o godz. 19.00, publiczność zaczęła wypełniać salę już ok. godz. 18.00. Według szacunków pracownika obiektu przybyło między 350 a 400 osób (sala mieści do 450 osób).

Koncert zespołu Vołosi w sali Chuou Kouminkan Setouchishi.

Był to już drugi koncert Wołosów na tym obiekcie; podobnie jak pierwszy z 2016 r. koncert był wielkim sukcesem- publiczność żywo reagowała na muzykę zespołu, klaszcząc do rytmu i żywo reagując na melodie wygrywane przez muzyków. Był to naprawdę niezwykle wieczór, który na długo zapadnie w serca i pamięć mieszkańców, czego świadectwem jest wiele wspaniałych recenzji na różnych platformach społecznościowych. Wielu z gości, którzy byli na poprzednim koncercie z niecierpliwością oczekiwało kolejnego, zapraszając i promując wśród swoich znajomych koncert Wołosów.

Przed samym koncertem odbyło się spotkanie z młodzieżą Liceum Prefekturalnego w Oku. Około 30 uczniów brało udział w warsztatach z Wołosami- byli uczestnikami próby, na której mogli zadawać pytania i dowiedzieć się czegoś o Polsce i inspiracjach zespołu. Na koniec warsztatów artyści otrzymali od uczniów piękny bukiet kwiatów.

Wydarzenie niewątpliwie było wspaniałą promocją Kultury Polskiej i na długo zapadnie w serca i pamięć mieszkańców Setouchishi.

II. „Suzuri”- Rezydencje artystyczne polskich ceramików w Ushimado.

Jednym z naszych marzeń programowych, od wielu lat, była realizacja projektu rezydencji artystycznych dla polskich artystów w mieście Setouchishi; tak aby polscy artyści mogli osobiście doświadczyć wyjątkowego piękna krajobrazu, poznać historię, kulturę, tradycje i rzemiosło Miasta, a nade wszystko mieć żywy kontakt z jego mieszkańcami i publicznością.

Spotkanie w Bibliotece Miejskiej Setouchishi.

Z wielką radością przyjęliśmy więc propozycję współpracy przy realizacji rezydencji artystycznych dla polskich artystów w Centrum Ceramiki Sabukaze ze strony Fundacji na rzecz Rozwoju Historycznego Miasta Setouchishi. Na jej zaproszenie do Miasta przybyło dwóch znakomitych artystów ceramików z Polski, wykładowców akademickich z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i Wrocławiu: Pan prof. Stanisław Brach oraz Pani dr Weronika Surma, którzy na przełomie września i października 2024 roku w Centrum Sabukaze, zrealizowali swoje prace ceramiczne inspirowane „suzuri” - kamieniem do ucierania tuszu.

Weronika Surma i Stanisław Brach podczas pracy w zakładach ceramiki „Sabukaze” w Ushimado..

Był to bardzo intensywny czas, wypełniony spotkaniami z publicznością, warsztatami z młodzieżą szkolną i mieszkańcami, a przede wszystkim pracą twórczą w Centrum Sabukaze, gdzie artyści poznając historię i rzemiosło ceramiki Bizen realizowali swoje dzieła- „suzuri po polsku”.

Ponieważ w Polsce nie istnieje tradycja „suzuri” - tusz istnieje tylko w formie płynnej, nigdy w formie stałej, twardej masy do ucierania na kamieniu, artyści po raz pierwszy spotkali się z tą japońską tradycją; niezwykłym doświadczeniem było więc obserwować ich proces twórczy i realizację dzieł.

Weronika Surma i Stanisław Brach podczas warsztatów w Bibliotece Miejskiej w Setouchishi.

Stanisław Brach zrealizował dwie formy gipsowe, z których odlewał w glinie swoje dzieła- inspirowane pszczelim plastrem miodu formy oktagonalne oraz tradycyjne- okrągłe, natomiast Weronika Surma zrealizowała serię „główek” inspirowanych lalkami „kokeshi”, wpisujących się w kulturę „kawai”, jak mówi sama artystka.

„Suzuri”. Po lewej praca Stanisława Bracha. Po prawej praca Weroniki Surmy.

Plakat o kolicznościowy.

W tak krótkim czasie powstały niezwykle i wyjątkowe dzieła „suzuri”, które po wypaleniu, jeszcze prosto z pieca zostały użyte przez mieszkańców Setouchishi podczas warsztatów w Bibliotece Miejskiej.

Oprócz pięknych prac, które powstały w trakcie rezydencji, nade wszystko był to czas niezwykle serdecznych spotkań artystów z mieszkańcami, publicznością, pracownikami Fundacji i Centrum Sabukaze, uczniami szkół podstawowych i Liceum w Oku, a nawet ambasadorem Polski w Muzeum Miecza w Osafune.

Spotkanie z publicznością w Muzeum Miejskim w Ushimado. Warsztaty w Szkole Podstawowej.

To był niezwykle owocny i inspirujący czas spotkania Polski i Japonii w mieście Setouchishi dzięki działaniom Fundacji na rzecz Rozwoju Historycznego Miasta Setouchishi oraz Centrum Sabukaze, za które bardzo serdecznie chcę podziękować w imieniu Polskiej Misji Artystyczno-Naukowej w Japonii z nadzieją, że to pierwsze „przetarcie szlaków” umożliwi realizację kolejnych takich rezydencji w przyszłości.

Spotkanie z Ambasadorem RP Pawłem Milewskim. Od lewej Burmistrz Setouchishi Takehisa Akinari, ambasador RP

Paweł Milewski, Stanisław Brach, Weronika Surma, Radosław Predygiel.

III. Sgraffito na wyspie Shiraishijima.

Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii od wielu lat realizuje program „Sgraffito”, którego celem jest przeniesienie na grunt japoński tradycji malarstwa wapiennego sgraffito. Jest to technika bardzo popularna w Polsce, ale jeszcze właściwie nieznana w Japonii. Do tej pory, we współpracy z różnymi partnerami (Misaki Art World, Instytut Adama Mickiewicza, Fundacja Agencji Rozwoju Przemysłu, Miasto Setouchishi), wykonaliśmy około 150 m² dekoracji malarskich sgraffito w Prefekturze Okayama, głównie w Mieście Setouchishi.

W roku 2024, na zaproszenie grupy NPO Heart art link (<http://heartartlink.org>), piszący te słowa, został zaproszony do realizacji dzieł sgraffito na wyspie Shiraishijima, w ramach rezydencji artystycznych finansowanych przez Prefekturę Okayama.

Shiraishijima. Taniec bon.

Wyspa Shiraishijima jest niewielką wyspą położoną w archipelagu wysp Kasaoka w Prefekturze Okayama- jest znana ze swojego wyjątkowego, tradycyjnego tańca „Bon Odori”- tańca bon wykonywanego przez mieszkańców podczas święta zmarłych „obon” między 13 a 16 sierpnia każdego roku. Według źródeł historycznych, jest to tradycja kultywowana od ponad ośmiuset lat jako memento wielkiej bitwy, która odbyła się w trakcie wojny Genpei Mizushima i poległych w niej wojowników, pod koniec okresu Heian (794-1185). Taniec został wpisany do rejestru Niematerialnego Dziedzictwa Kultury UNESCO w listopadzie 2022 roku.

Jest to taniec wykonywany tradycyjnie na pięknej plaży, wokół szerokiego parasola i niewielkiej wieży-podium, z której rozlega się śpiew opisujący przebieg bitwy wykonywany przez kantora „ondotori” w rytmie nadawanym przez wielki bęben „taiko”. Taniec wykonywany jest zarówno przez mężczyzn i kobiety ubranych w tradycyjne, piękne stroje różniące się dla każdej grupy tańczących; po dwie grupy męskie i dwie żeńskie. Pierwsza grupa męska odziana jest w długie, białe peleryny „haori” narzucone na czarne, formalne kimono oraz szerokie kapelusze z plecionki bambusowej; druga ubrana jest w krótkie tuniki „hanten”, białe szorty i opaski na głowach.

Młode kobiety niezamężne i dopiero co mężatki ubrane są w purpurowe kimono i chusty na głowach, tańczą z pięknymi srebrno-złotymi wachlarzami; kobiety zamężne i starsze, ubrane są w czarne kimono i wielkie kapelusze z plecionki bambusowej „sumaorigasa”.

Rytm tańcowi nadaje bębniarz „taiko” ubrany w odświętny strój wyszywany srebrną i złotą przędzą.

Shiraishijima. Sgraffito Kouminkan.

Projekt „Sgraffito na Wyspie Shiraishijima” został podzielony na trzy części trwające między sierpniem a październikiem, podczas których wykonane zostały trzy realizacje ściennie na trzech budynkach: miejscowym Domu Kultury „Kouminkan”, tradycyjnym domu japońskim „Matsuura-ke” oraz posesji „Katayama-ke” położonej w dzielnicy portowej wyspy.

Shiraishijima. Po lewej Sgraffito Matsuura-ke. Po prawej Katayama-ke.

Naturalnym tematem realizacji sgraffito był oczywiście taniec „Shiraishijima” (Kouminkan, Katayama-ke) oraz krajobraz wyspy, natomiast na rezydencji Matsuura-ke zrealizowano motywy roślinne i marynistyczne. Przy pracach brali udział mieszkańcy wyspy- od dzieci przedszkolnych po seniorów, poznając w ten sposób tę szczególną technikę malarstwa wapiennego. W listopadzie odbyła się uroczysta inauguracja murali, na którą przybyli liczni goście z Prefektury Okayama.

IV. Filmy dokumentalne.

We współpracy z Instytutem Polskim w Tokio, producentem filmów, powstały dwie formy dokumentalne: „Suzuri” – rezydencja artystyczna polskich ceramików: Stanisława Bracha z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i Weroniki Surmy z Akademii Sztuk Pięknych we

Wrocławiu w dniach 18.09-17.10.2024 oraz „Sgraffito na wyspie Shiraishijima” – rezydencja artystyczna Radosława Predygiera, mająca na celu stworzenie muralu w technice „sgraffito” w dniach 22.07-10.11.2024 na wyspie Shiraishijima.

Filmy można obejrzeć pod linkiem:

1. „Suzuri” - <https://vimeo.com/1030234546>
2. „Sgraffito na wyspie Shiraishijima” - <https://vimeo.com/1028732017>

Obydwa projekty rezydencji były komentowane w gazecie „Sanyo Shimbun” (18.IX) z realizacji sgraffito na wyspie Shiraishijima oraz (08.X) z warsztatów „Suzuri” w bibliotece miejskiej w Setouchishi. 7 stycznia 2025 roku. Ukazał się duży artykuł w gazecie „Yomiuri Shinbun”.

KONFERENCJA JUBILEUSZOWA Z OKAZJI 25-LECIA
POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

Przesłanie Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata:

U podstaw działalności Instytutu leży przekonanie o konieczności badań różnorodnych form artystycznej ekspresji, przejawiających się w kulturach Świata, zarówno w sztuce wynikającej z wykształconych systemów estetycznych, jak i będącej wyrazem plemiennej, ludowej i nieprofesjonalnej twórczości.

Jerzy Malinowski

Konferencja Jubileuszowa z okazji 25-lecia Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata 27-29 marca 2025

Po kolejnych 5 latach znów członkowie Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata spotkali się w tym samym miejscu, w Sali wystawowej gościnnego Stowarzyszenia Architektów Polskich. Poprzednie dwie konferencje w dniu 28 marca 2015 i 18 stycznia 2020 roku były jednodniowe, wypełnione krótkimi relacjami o merytorycznej działalności Instytutu z podziałem na kontynenty i zakresy działalności, jak Sztuka współczesna czy Teatr. (Zostały one przypomniane w „Sztuce i Krytyce” 2025, nr 2.) Opublikowany wiosną 2020 roku (już w trakcie epidemii) nr 15 „Pamiętnika Sztuk Pięknych / Fine Art Diary” *Emanacje* z 54 artykułami ukazał wówczas szerokość badań członków i współpracowników Instytutu.

W programie III Konferencji Jubileuszowej znalazło się 60 referatów.

Program i Streszczenia referatów ukazały się w „Sztuce i Krytyce” 2025, nr 3.

Konferencja została podzielona na sekcje w kolejnych dniach:

w pierwszym – Sztuka Europy, w tym Polski oraz Sztuka żydowska

w drugim – Część oficjalna z odznaczeniami MKiDN, Sztuka Europy i Ameryki Północnej oraz Sztuka Ameryki Środkowej i Południowej

w trzecim – Sztuka Azji, Sztuka Afryki oraz Sztuka Antarktydy.

Referaty podzielić można na dwa rodzaje:

- *Studia nad sztuką Świata* w badaniach członków Instytutu (35 tekstów).

Zostaną opublikowane w „Pamiętniku Sztuk Pięknych” numer 20.

- *Działalność naukowa i wydawnicza Instytutu* – projekty, konferencje i seminaria, czasopisma, serie wydawnicze, współpraca międzynarodowa i krajowa (30 tekstów). Zawarta zostanie w tomie XII „Sztuki Europy Wschodniej”.

W okresie minionych 5 lat świat zmienił się radykalnie. Epidemia przerwała kontakty z wieloma ośrodkami badań za granicą, zwłaszcza w Azji.

W związku z wojną rosyjsko-ukraińską przerwana została współpraca z placówkami naukowymi i muzeami Moskwy i Petersburga, m.in. w badaniach nad Akademią Sztuki i polskimi jej wychowankami, a także nad kolonią artystyczną we Włoszech. Dzięki współpracy z Galerią Tretiakowską i uzyskanym materiałom udało się m.in. ukończyć i wydać 4 tomy po polsku i 3 po angielsku *Korpusu dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego* (2021-2024). *Korpus* z kolei otworzył szerokie badania nad relacjami artystycznymi polsko-włoskimi. Publikacja dzieł ze zbiorów Muzeum Historycznego w Moskwie w tomie *Johann Heinrich Muntz: Podróże malownicze przez Polskę 1780-1784* (2022) przyczyniła się do pogłębienia badań nad sztuką końca XVIII - początku XIX wieku i postacią ks. Stanisława Poniatowskiego.

Reakcją na wydarzenia polityczne były badania polsko-ukraińskich relacji, w tym praca prof. Waldemara Delugi *Ukrainian Painting between Byzantine and Latin Traditions* (2019), tom VII „Sztuki Europy Wschodniej” *Sztuka ukraińska XX wieku i polsko-ukraińskie związki artystyczne* (2019) oraz tom XX „Series Bizantyna”, poświęcony głównie sztuce dawnej Kijowa (2022).

Najważniejszym zakresem badań stały się kontakty artystyczne polsko-włoskie i polska kolonia artystyczna we Włoszech. Dzięki projektom, konferencjom oraz publikacjom w czasopismach i seriach Instytutu dokonany został pierwszy przegląd zagadnień związanych z okresem od końca XVIII wieku do współczesności. Szeroką analizę badań zawiera artykuł Jerzego Malinowskiego *Polish Italian artistic relations from the end of the 18th century to the present day in research by the Polish Institute of World Art Studies* w tomie XII „Sztuki Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” z 2024 roku. Poza *Korpusem dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego* i związanymi z projektem 11 tomami studiów, były to cztery konferencje w Rzymie: *Henryk Siemiradzki and the international Artistic Milieu in Rome* („Conferenze” vol. 145, 2020), *Contatti artistici polacco-italiani 1871-1939* („World Art Studies” vol. 21, 2021), *Contatti artistici polacco-italiani 1944-1980* („World Art Studies” tom 23; „Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom XI, obydwie 2024) oraz *Il principe Stanislao Poniatowski* („Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom XII, 2024). W

Warszawie odbyła się konferencja *Antyk w sztuce i kulturze artystycznej końca XVIII wieku – początku XXI wieku* („Sztuka Europy Wschodniej/ The Art of Eastern Europe” tom X, 2022; „Pamiętnik Sztuk Pięknych / Fine Arts Diary” nr 17, 2022)

Szczegółowe informacje o badaniach, konferencjach Instytutu zawarte są w publikacji wydanej w związku z 15 rocznicą działalności *Sprawozdanie i bibliografia / Report and bibliography 2000-2015*, PISnSS, Warszawa-Toruń 2015. (s. 190) - na stronie <http://www.world-art.pl>.

Na tej stronie internetowej znajdują się Sprawozdania roczne z bibliografią za lata 2016-2023, a także pełne bibliografie czasopism, serii wydawniczych i pozycji poza seriami za cały okres działalności od 2000 roku. Zostaną one przygotowane do druku w językach polskim i angielskim.

W 3 marcowym numerze „Sztuki i Krytyki” ukazał się obszerny tekst Jerzego Malinowskiego *O działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w latach 2020-2024*, ilustrowany okładkami publikacji.

W 4 bieżącym numerze tego czasopisma znajduje się tegoż autora *Sprawozdanie z działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata za 2024 rok*, także ilustrowane okładkami.

W obecnej sytuacji warto zabezpieczyć dorobek Instytutu, a więc bibliografie czasopism i serii wydawniczych, znajdującą się na stronie internetowej, wykonać indeks autorów. Uzupełnić trzeba brakujące publikacje. Następnie zgromadzić e-booki i pdf-y publikacji, znajdujące się w Instytucie i bibliotekach.

W 2024 roku Instytut uzyskał środki z MNiSW w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” moduł II – „Popularyzacja nauki” na realizację w 2025 roku tematu „Strona internetowa wraz z repozytorium cyfrowym Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata”.

Realizacja tego tematu pod kierunkiem dr Magdaleny Ginter-Frołow pozwoli na zabezpieczenie i udostępnienie w międzynarodowej skali dorobku Instytutu.

Anna Markowska

Studia nad sztuką świata czy globalna historia sztuki?

Podsumowując jubileusz Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

Jubileuszowa konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata (PISnSS) odbyła się w dniach 27-29 marca 2025 roku w siedzibie Stowarzyszenia Architektów Polskich na ul. Foksal w Warszawie. Wraz z Jerzym Malinowskim, prezesem Instytutu, zgromadziła aż 59 referentów, którzy opowiadali o sztuce w Europie, Ameryce Północnej, Azji, Afryce i na Antarktydzie oraz osobno o sztuce żydowskiej, nad którą systematyczne studia w Polsce zainicjował Malinowski książką *Grupa "Jung Idysz" i żydowskie środowisko "nowej sztuki" w Polsce 1918-1923* (1987). Badacz ten, długoletni kierownik Katedry Historii Sztuki Nowoczesnej i Pozaeuropejskiej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, wykształcił wielu uczniów, którzy – zachęceni szerokimi perspektywami swego profesora – zajęli się zarówno sztuką nowoczesną i współczesną, jak i sztuką pozaeuropejską najróżniejszych epok. Zanim powstał Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, skupiający zróżnicowane gremium historyków sztuki, konserwatorów dzieł sztuki, etnologów, kulturoznawców, teatrologów i filmoznawców, zainteresowanych kulturą wizualną, działały założone przez Malinowskiego Stowarzyszenie Sztuki Nowoczesnej w Toruniu (2000-2011) oraz Polskie Stowarzyszenie Sztuki Orientu (2006-2011). To z fuzji tych dwóch organizacji powstał ostatecznie PISnSS, jako niezwykle aktywne centrum badawcze, konferencyjne i wydawnicze. Szeroka perspektywa badawcza nie ma sobie równych, gdy porównać ją z działalnością naukową instytutów historii sztuki na polskich uniwersytetach. Jubileusz PISnSS był jednak nie tylko bezosobowym podsumowaniem prowadzonych w różnych kierunkach badań, bo wielu prelegentów podkreślało osobiste inspiracje i zachęty Malinowskiego do podjętych działań. Konferencja była czasem, gdy z wdzięcznością opowiadaliśmy o naukowych przyjaźniach, o życzliwości i wzajemnym wsparciu.

W kontekście rozwijającej się obecnie globalnej historii sztuki (jako części „globalnego zwrotu” w humanistyce) warto podkreślić, iż Malinowski, definiując „sztukę świata” jako przedmiot badań swoich licznych współpracowników (PISnSS liczy niemal 150 członków), nie uznał za stosowne aplikować przeniesionej z Zachodu metodologii postkolonialnej, stając na gruncie odrębności pozycjonowania się badacza z Polski. W tym pozostał oryginalny i odrębny. Bowiem – jak można zrekonstruować jego stanowisko, którego nigdy nie wyeksplikował *expressis verbis* – polski badacz eksplorujący sztukę świata nierzadko był sybirskim zesłańcem czy przymusowym emigrantem politycznym, a lokalna nowoczesność była również odmienna od tej z kolonialnych imperiów. Choć bestsellerowa książka Larry'ego Wolffa *Inventing Eastern Europe: The Map of Civilization on the Mind of the Enlightenment* (1994) ukazała dobitnie, jak w okresie Oświecenia zreorientowano kontynent, introdukując dychotomię Europy Zachodniej i Wschodniej, to Malinowski – inaczej niż np. Piotr Piotrowski – opowiadał się za kulturowym *longue durée* i nie uznał, iż z racji przynależności do „Wschodu” wynika konieczność zbudowania ramy badawczej opartej na Europie Środkowej. Byłoby to dla niego, jak nietrudno się domyśleć, nazbyt wąskie i zamykające ujęcie. Inaczej ponadto niż Hans Belting, właśnie z polskiej perspektywy, Malinowski nie uznał, że nowe impulsy w badaniu sztuki mogą przyjść raczej z globalnego Południa, przyznając równoprawność głosów z różnych części świata. Wedle Malinowskiego sztuka świata koncentruje się zarówno na naturze i roli sztuki na całym świecie, dawniej i dzisiaj, jak i na relacjach i przepływach między różnymi tradycjami artystycznymi.

Odmienne widzi to Hans Belting. Niemiecki uczyony uznaje, iż „world art” – rozumiana jako dziedzictwo ludzkości – oznacza sztukę „innych”, sztukę wszystkich czasów, ale poza mainstreamem, czyli sztuką tzw. Zachodu. Tu właśnie wprowadza termin, który dla Malinowskiego chyba brzmi pusto. Belting bowiem widzi „world art” jako komplementarną do modernizmu, a więc podtrzymującą rozróżnienie między muzeami sztuk pięknych i etnograficznymi. Natomiast studia nad „global art”, zdaniem Beltinga, rozpoczęły się stosunkowo niedawno, pod koniec lat 80. i są z ducha

postkolonialne, a więc ich intencją jest zastąpienie hegemonicznego schematu modernizmu centrum-peryferie¹. Uczony uważa zatem, iż „sztuka świata”, jako pojęcie z czasów kolonializmu, w oczywisty sposób poprzedza globalną historię sztuki. Przyznaje przy tym, że co prawda *Atlas of World Art* (2004) Johna Oniansa omija uprzedzenia kolonialne, włączając równoprawnie sztukę Zachodu, ale że do tego czasu tak się właśnie nie zdarzało. Co więcej, Belting zauważa, iż wiedeńscy historycy sztuki tradycyjnie używali terminu *Weltkunst*, a z czasem swoje zainteresowania łączyli z pewną nostalgią wynikającą z rozczarowania sztuką nowoczesną. Takiej postawy nie znajdziemy jednak u polskiego uczonego.

Belting podkreśla wszakże wagę nowej Szkoły Studiów nad Sztuką Świata z Lejdy, powstałej pod kierunkiem Kitty Zijlmans (niemal równolatki Malinowskiego), we współpracy z etnografem Wilfriedem van Damme² oraz Department of World Art Studies, powstałym jeszcze w 1992 w Sainsbury Centre for Visual Art na University of East Anglia w Norwich. W 2011 powstało nawet pismo „World Art”, wydawane przez Sainsbury Centre, a imponująca Kolekcja Roberta i Lisy Sainsbury sztuki z Azji, Afryki i obu Ameryk, w której ważną rolę odgrywała też sztuka Europy³, była notabene ważna także dla wywodów Oniansa. Nietrudno się domyśleć, że Belting nie słyszał o Polskim Instytucie Studiów nad Sztuką Świata, którego idee wykluwały się jednocześnie z tym, co działo się w Lejdzie, choć w oparciu o zupełnie odmienny kontekst historyczny i kulturowy.

Dla Beltinga „sztuka świata” to także *Musée Imaginaire* André Malraux – spojrzenie na czystą, piękną formę dzieła i dowód na kreatywność ludzi pod każdą szerokością geograficzną. A choć, jak pisał Belting, Malraux pokonał kolonialne uprzedzenia, to nie pozbył się czysto estetycznego spojrzenia charakterystycznego dla nowoczesnego formalizmu, typowego dla sztuki Zachodu swojego czasu. Ponadto muzeum Malraux istniało jedynie na

¹ Hans Belting, „From World Art To Global Art: View on a New Panorama”, in: *The Global Contemporary and the Rise of New Worlds*, ed. Hans Belting, Andrea Buddensieg, Peter Weibel, MIT Press: Cambridge 2013: 178.

² Kitty Zijlmans, Wilfried Van Damme, editors. *World Art Studies: Exploring Concepts and Approaches*. Valiz, 2008.

³ Steven Hooper (ed.), *Robert and Lisa Sainsbury Collection: Catalogue in Three Volumes*, New Haven: Yale University Press; Norwich: University of East Anglia, 1997.

fotografiach, nie podlegało więc temu, co jest codziennością współczesnych muzeów z kolekcjami sztuki świata w krajach postkolonialnych: żądaniom repatriacyjnych zwrotów.

Zdaniem niemieckiego uczonego „sztuka świata” jest ponadto blisko związana z koncepcją prymitywizmu, tak jak go rozumiał Robert Goldwater, czy Robert Sweeney, autor katalogu i kurator wystawy *African Negro Art* w nowojorskim MoMA w 1935 roku. Ostatnią prezentacją w tym (kolonialnym) duchu, wedle Beltinga, była wystawa z 1984 roku, kuratorowana przez Williama Rubina – także w MoMA – *„Primitivism” in 20th Century Art: Affinity of the Tribal and the Modern*. Warto wszak podkreślić, iż tak w tytule wystawy, jak i katalogu z niej, słowo prymitywizm pojawiło się już w cudzysłowie. Przełomowa w nowym dekolonialnym paradygmacie była zdaniem Beltinga, słynna wystawa Jean-Hubert Martina *Magiciens de la terre* z 1989 roku, uznana za pierwszą wystawę globalną sztuki współczesnej. Dla Beltinga tu właśnie porzucono dopiero dychotomię *world art* i *modern art*, i zrobiono miejsce dla wspólnej *global art*, mimo iż – jak wiadomo – także i Martin był oskarżany o kolonialne nawyki. Ale wystawa ta pozwoliła na otwarcie myślenia, w którym badanie sztuki świata nie oznaczało nareszcie wykluczeń. Co ciekawe, wystawa zbiegła się z upadkiem żelaznej kurtyny. A właśnie upadek starego systemu wiązał się z kolei dla Piotra Piotrowskiego z nadzieją na inne, horyzontalne pisanie historii sztuki, w którym chodziłoby bardziej o łączenie peryferii, niż o zachowanie wertykalnego schematu centrum-prowincja.

Piotrowski podejmuje punkt widzenia Beltinga i podkreśla, że uczone ten rozdziela głównie historyczną sztukę świata oraz „studia nad sztuką świata” (*world art studies*) od współczesnej sztuki globalnej i od „globalnej historii sztuki” (*global art history*) w celu uporania się z modernistycznie rozumianym uniwersalizmem. W tym sensie globalna historia sztuki dla Piotrowskiego będzie posthistoryczna, postetniczna, bardziej kolektywna niż indywidualna, glokalna (czyli jednocześnie lokalna i globalna), krytyczna, w tym alterglobalistyczna, medialna, czyli oparta na elektronicznych i

wirtualnych sposobach komunikacji⁴. Ale jednocześnie Piotrowski zauważa, iż dla Beltinga najsilniejszy impuls do podważenia modernistycznej koncepcji sztuki płynie z krajów dawnego Trzeciego Świata, czyli globalnego Południa, podczas gdy on sam ma wiele wątpliwości co do aplikowania metodologii postkolonialnej do polskiej historii sztuki. Dla Piotrowskiego ważny w tym ujęciu stanie się głos z kulturowych prowincji i w kontekście wykluczania Europy Wschodniej proponuje globalne hasło: „Peryferie wszystkich krajów świata łączcie się”⁵

Podejście Beltinga rozpowszechniło się w świecie anglosaskim. W książce *Global and World Art in the Practice of the University Museum* Jane Chin Davidson uznaje za Beltingiem chronologiczną różnicę między sztuką globalną a sztuką świata, pisząc, iż w Fowler Museum na Uniwersytecie Kalifornijskim znajduje się zarówno “global art” współczesnej teraźniejszości, jak “world art” z czasów kolonialnej przeszłości⁶. Tymczasem w książce Jamesa Elkinsa *Is Art History Global?*, gdy uczony zapytał naukowców z różnych części świata o to, czy historia sztuki jest globalna, Mariusz Bryl z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu odpowiedział zdecydowanie negatywnie. Bryl uznał, że pytanie „Czy historia sztuki jest globalna?” pochodzi z anglo-amerykańskiej historii sztuki i dodawał: „Obecnie ‘globalna’ historia sztuki może być artykułowana tylko w języku angielskim. Dlatego moja pozycja jest pozycją językowego outsidera, który jednak mówi z centrum dyscypliny, jeśli weźmiemy pod uwagę historię akademickiej historii sztuki w Polsce”⁷. W ten dziwny sposób zbiegła się tu myśl Bryla nie tylko z myślą Malinowskiego, ale także Piotrowskiego i jego wątpliwościami dotyczącymi aplikacji studiów postkolonialnych w Polsce. Jak się wydaje ponadto, także Malinowski (podobnie jak Bryl, a inaczej niż Piotrowski) nigdy nie uważał, że reprezentuje głos prowincji. To, że Belting odwołując się do sztuki świata, nie przywołuje np. przedwojennego Muzeum Przemysłowego

⁴ Piotr Piotrowski, *Globalne ujęcie sztuki Europy Wschodniej*, Poznań-Dom Wydawniczy Rebis 2018: 26.

⁵ Ibidem: 28.

⁶ Jane Chin Davidson, “Introduction”, in: *Global and World Art in the Practice of the University Museum*, ed. Jane Chin Davidson and Sandra Esslinger, London-New York: Routledge: 2.

⁷ Mariusz Bryl [No title], in: James Elkins (ed.), *Is Art History Global*, New York: Routledge 2007: 366

we Lwowie, ale odnosi się do przykładów z Nowego Jorku, nie ujawnia przecież w ostateczności nic więcej poza jego formacją intelektualną i horyzontem badawczym.

W dedykowanej pamięci Piotra Piotrowskiego książce *Globalizing East European Art Histories* redaktorki Beata Hock i Anu Allas, próbując przymierzyć się do globalnej historii sztuki Europy Środkowej, widzą ją przede wszystkim jako transnarodową, analizującą cyrkulacje, transfery, globalną mobilność i tendencje ponadnarodowe. Globalna historia sztuki powinna się ponadto dystansować od „mentalności narodowego kontenera” (*“national container” mentality*) oraz metodologicznego nacjonalizmu⁸. Hock pisze, iż na globalną perspektywę – związaną z szybkim rozwojem komunikacji masowej i faktem, iż uczestnictwo w globalnych sieciach nie jest już zarezerwowane dla wybranych osób – wpłynęły intensywne badania migracji, procesów uprzestrzenniania i terytorializacji oraz wyłaniania się organizacji między- i ponadnarodowych⁹. Zauważa przy tym wyzwania dla wschodnioeuropejskich „małych narodów”, jakim było – przy braku pełnej narodowej samorządności – jednoczesne wkroczenie na scenę globalną i pozycjonowanie się na ponadnarodowym rynku dóbr konsumpcyjnych i kulturowych. Strategie „zarządzania” warunkami globalnymi były w tych warunkach ograniczone. Dlatego uznaje, iż ponadnarodowe przemyslenia wschodnioeuropejskiej sztuki i historii kultury okazać się powinny owocne.

Metodologiczne rozbieżności dotyczące pojmowania studiów nad sztuką świata przez spadkobierców myśli Malinowskiego i Piotrowskiego są niewątpliwie bardziej subtelne i skomplikowane, niż zostało to szkicowo zarysowane w tym krótkim przeglądzie. Być może konferencja w Warszawie z udziałem gości z uniwersytetu w Lejdzie i Norwich mogłaby bardziej naświetlić różne ważne kwestie. Niewątpliwie z okazji jubileuszu PISnŚS powinno jednak wybrzmieć dobitnie, iż „U podstaw jego działalności leży

⁸ Beata Hock, “Introduction – Globalizing East European Art Histories: The Legacy of Piotr Piotrowski and a Conference” in: Beata Hock, Anu Allas *Globalizing East European Art Histories*, New York: Routledge 2018: 5.

⁹ Beata Hock, “Managing Trans/Nationality: Cultural Actors within Imperial Structures”, in: Beata Hock, Anu Allas *Globalizing East European Art Histories*: New York: Routledge 2018: 40.

przekonanie o konieczności badań różnorodnych form artystycznej ekspresji, przejawiających się w kulturach Świata, zarówno w sztuce wynikającej z wykształconych systemów estetycznych, jak i będącej wyrazem twórczości plemiennej, ludowej i nieprofesjonalnej”.

Bibliografia

Hans Belting, “From World Art To Global Art: View on a New Panorama”, transl. Elizabeth Volk, in: *The Global Contemporary and the Rise of New Worlds*, ed. Hans Belting, Andrea Buddensieg, Peter Weibel, MIT Press: Cambridge, 2013: 178-185.

Mariusz Bryl [no title], in: James Elkins (ed.), *Is Art History Global*, New York: Routledge, 2007: 365-371.

Jane Chin Davidson, “Introduction. A Critical Conversation – Global/World Art and the University Museum”, in: *Global and World Art in the Practice of the University Museum*, ed. Jane Chin Davidson and Sandra Esslinger, London-New York: Routledge, 2018:1-18.

Beata Hock, “Introduction – Globalizing East European Art Histories: The Legacy of Piotr Piotrowski and a Conference”, in: Beata Hock, Anu Allas, *Globalizing East European Art Histories*, New York: Routledge, 2018:1-22.

Beata Hock, “Managing Trans/Nationality: Cultural Actors within Imperial Structures”, in: Beata Hock, Anu Allas, *Globalizing East European Art Histories*: New York: Routledge, 2018: 39-52.

Steven Hooper (ed.), *Robert and Lisa Sainsbury Collection: Catalogue in Three Volumes*, New Haven: Yale University Press; Norwich: University of East Anglia, 1997.

Piotr Piotrowski, *Globalne ujęcie sztuki Europy Wschodniej*, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis, 2018.

Kitty Zijlmans, Wilfried Van Damme (eds), *World Art Studies: Exploring Concepts and Approaches*, Amsterdam: Valiz, 2008.

Ceremonia wręczenia odznaczeń

Od prawej: dr Joanna Wasilewska (sekretarz Zarządu; prowadząca Część oficjalną konferencji), prof. Jerzy Uścińowicz (przewodniczący Rady Naukowej), przedstawiciel MKiDN, Grażyna Raj (członkini Zarządu), dr Magdalena Ginter-Frołow (skarbnik), prof. Anna Markowska (wiceprezes), dr Beata Biedrońska-Słota (wieloletni prezes Oddziału Krakowskiego), prof. Jerzy Malinowski (prezes – odbierał odznaczenia w imieniu prof. Jurija Biriulowa i Krzysztofa Z. Cieszkowskiego), Tomasz Klejna (Wydawnictwo Tako).

ODZNACZENIA

W związku z jubileuszem Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata wystąpił do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanny Wróblewskiej o nadanie członkom medalów „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” i odznaki honorowej „Zasłużony dla Kultury Polskiej”

W drugim dniu konferencji 28 marca 2025 roku odznaczenia zostały wręczone:

Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Dr Beacie Biedrońskiej-Słota

Srebrne Medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Prof. dr. hab. Jurijowi Biriulowowi,
Prof. dr hab. Annie Kutaj-Markowskiej
Prof. dr. hab. arch. Jerzemu Uścińowiczowi

Brazowe Medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” –
Dr Magdalenie Ginter-Frołow
Tomaszowi Klejnie
Grażynie Raj-Bogdan

Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej” –
Krzysztofowi Zygmuntowi Cieszkowskiemu

Dr Beata Biedrońska-Słota

Prof. Jurij Biriulow

Wręczenie odznaczenia prof. Annie Markowskiej

Wręczenie odznaczenia prof. Jerzemu Uścińowiczowi

Wręczenie odznaczenia dr Magdalenie Ginter-Frołow

Wręczenie odznaczenia Tomaszowi Klejnie

Wręczenie odznaczenia Grażynie Raj

Krzysztof Zygmunt Cieszkowski

Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik i prof. Eleonora Jedlińska

Prof. Jan Wiktor Sienkiewicz

Dr Karolina Zychowicz

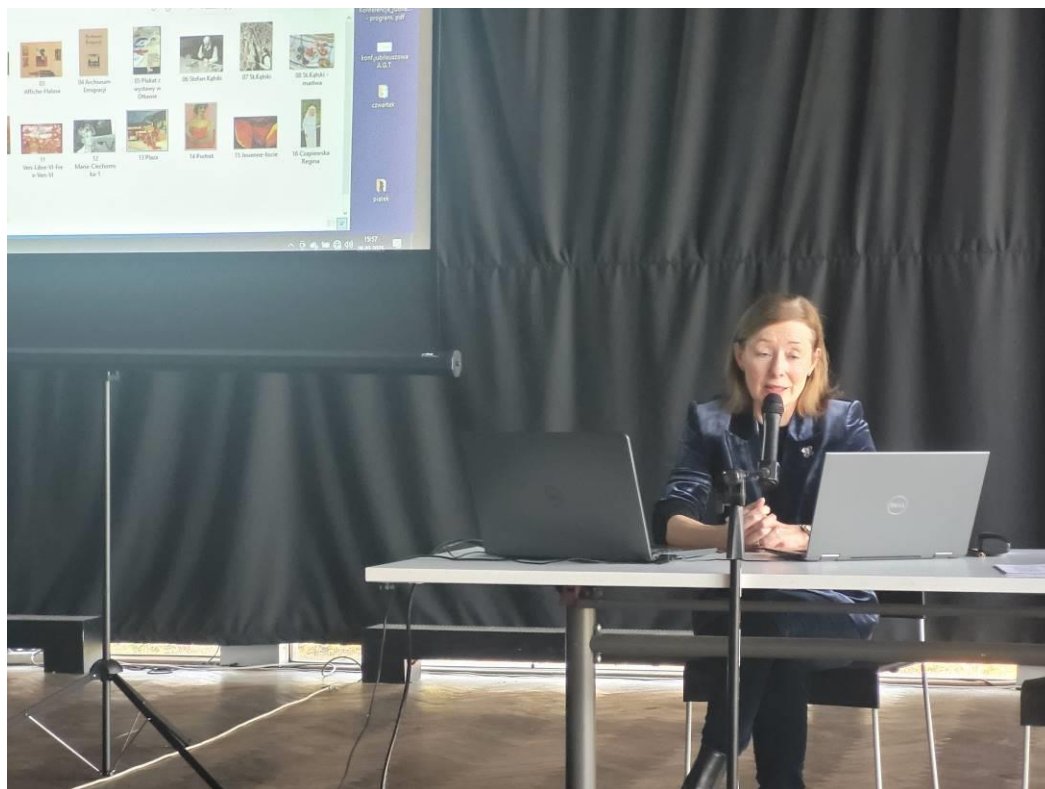
Dr Magdalena Tarnowska

Dr Łukasz Sadowski

Sala obrad – Pawilon wystawowy SARP

Dr Katarzyna Szrodt

List gratulacyjny od Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej MANGGHA
wręcza dyrektor Katarzyna Nowak

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha
ul. Marii Konopnickiej 26, 30-302 Kraków, Polska
tel. +48 12 267 27 03
muzeum@manggha.pl
www.manggha.pl

Muzeum
Sztuki i Techniki
Japońskiej Manggha

Szanowny Pan
Profesor
Jerzy Malinowski

Szanowni Państwo
Zarząd oraz Członkowie
Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

Wielce Szanowny Panie Profesorze,
Szanowni Państwo,

Dyrekcja i Pracownicy Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha składają serdeczne gratulacje z okazji jubileuszu 25-lecia działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata.

Dwadzieścia pięć lat to już znaczący okres w działalności: w tym czasie Instytut zorganizował wiele ważnych konferencji i wydarzeń o charakterze naukowym, wydał znakomite publikacje oraz nawiązał współpracę z wieloma wyjątkowymi instytucjami i ośrodkami w Polsce i za granicą.

Z tej wyjątkowej okazji życzymy Panu Profesorowi oraz Zarządowi Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata wraz z naszymi koleżankami i kolegami z Muzeum Manggha dalszego rozwoju, powodzenia w promowaniu zagadnień związanych ze sztuką, kulturą i tradycją oraz wielu spektakularnych osiągnięć. Niech nadchodzące lata obfitują w kolejne sukcesy i inicjatywy wnoszące istotny wkład w rozwój Instytutu oraz polskiej nauki i sztuki.

Korzystając z okazji, chcielibyśmy podziękować Państwu za wspaniałą współpracę i znakomite partnerstwo, z jakim spotykamy się od wielu lat ze strony Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata.

Z wyrazami głębokiego szacunku i przyjaźni,

Katarzyna Nowak
Dyrektorka Muzeum Manggha

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**